

Univerzita Hradec Králové
Fakulta informatiky a managementu
Katedra rekreologie a cestovního ruchu

Dopady cestovního ruchu na podnikání místních obyvatel
(Případová studie Jeju)

Bakalářská práce

Autor: Jáchym Nosek
Studijní obor: Management cestovního ruchu

Vedoucí práce: doc. Ing. Martina Pásková, Ph.D.

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci zpracoval samostatně a že jsem uvedl všechny použité prameny a literaturu, ze kterých jsem čerpal.

V Hradci Králové dne 25.4.2023

Jáchym Nosek

Poděkování:

Děkuji vedoucí bakalářské práce doc. Ing. Martině Páskové, Ph.D. za metodické vedení práce, cenné rady, připomínky, trpělivost a ochotu. Dále bych rád poděkoval mému informátorovi za jeho poskytnuté informace, čas a vstřícnost, které rozhovorům věnoval.

Anotace

Cílem této bakalářské práce bylo prozkoumat a zhodnotit dopady cestovního ruchu na místního obyvatele jihokorejského ostrova Jeju. Cestovní ruch má v dnešním světě kromě velkého počtu přínosů také negativní dopady na místní obyvatele, ať už jde o dopad ekonomický, sociokulturní nebo environmentální. Výzkum byl realizován formou případové studie, jejímž předmětem byla podrobná analýza vlivu CR na život i podnikání obyvatele této významné jihokorejské destinace. V rámci kvalitativního výzkumu je použita metoda zakotvené teorie. Hlavní metodickým nástrojem byly polostrukturované rozhovory, zaměřené na zjištění, jak místní korejský podnikatel vnímá působení cestovního ruchu na jeho podnikání a na kvalitu a autenticitu jeho života. Dále byly použity metody zúčastněného pozorování a fotodokumentace.

Klíčová slova

Ostrov Jeju; dopady cestovního ruchu; podnikání; místní obyvatel; autenticita života

Annotation

Title: The Impacts of Tourism on Local People's Business (A Case Study of Jeju)

The aim of this bachelor's thesis was to investigate and evaluate the impacts of tourism on the local population of the South Korean Island of Jeju. As well as having a large number of benefits in today's world, tourism has also had a negative impact on the local population, be it economic, socio-cultural or environmental. This research was carried out in the form of a case study, which involved a detailed analysis of the impact of tourism on the life and business of the resident of this major South Korean destination. The qualitative research employs the grounded theory method. The main methodological tool was semi-structured interviews, aimed at finding out how the local Korean entrepreneur perceives the effect of tourism on his business and on the quality and authenticity of his life. In addition, participant observation, photo documentation methods were used.

Keywords

Jeju island; tourism impacts; business; local resident; authenticity of life

Obsah

1	Úvod	1
2	Metodický postup	2
2.1	Cíl práce	2
2.2	Strategie výzkumu a použité metody	2
2.3	Průběh šetření dopadů	3
3	Teoretická východiska	6
3.1	Specifika cestovního ruchu ostrovních destinací	6
3.1.1	Socio-kulturní specifika	6
3.1.2	Ekonomická specifika	6
3.1.3	Environmentální specifika	7
3.2	Dopady cestovního ruchu na kvalitu a autenticitu života obyvatel v destinaci .	9
3.2.1	Koncept QOL (Quality of life)	9
3.2.2	Sociokulturní dopady CR na místní obyvatele	10
3.2.3	Vliv CR na lokální a regionální ekonomiku destinace	11
3.2.4	Environmentální dopady CR na destinaci	16
3.3	Endogenní rozvoj cestovního ruchu	19
3.3.1	Endogenní rozvoj	19
3.3.2	Ekonomický endogenní rozvoj	20
3.3.3	Komunitní cestovní ruch	21
4	Případová studie Jeju	23
4.1	Vymezení a charakteristika území	23
4.2	Charakteristika případu	27
4.3	Výsledky výzkumu	32
4.3.1	Získané shluky z rozhovorů	32
4.3.2	Zjištěné dopady	34

5	Diskuse a shrnutí výsledků.....	41
6	Doporučení pro výzkum i praxi.....	43
7	Závěr.....	44
8	Seznam zdrojů	45
9	Přílohy	52
9.1	Přepis rozhovoru s panem Changsun Parkem.....	52

Seznam obrázků

Obrázek 1 Mapa jihokorejského ostrova Jeju.....	23
Obrázek 2 Geografické rozložení půdy a preference návštěvníků na ostrově Jeju, Jižní Korea	25
Obrázek 3 Chráněná území a krajinný pokryv na ostrově Jeju, Jižní Korea	26
Obrázek 4 Apartmán informátora Changsun Parka.....	28
Obrázek 5 Apartmán Changsun Parka.....	28
Obrázek 6 Apartmán Changsun Parka.....	29
Obrázek 7 Apartmán Changsun Parka.....	29
Obrázek 8 Výhled na pozemek s mandarinkami z terasy apartmánu Changsun Parka.....	30
Obrázek 9 Letecký snímek s vyznačeným bodem pozemku Changsun Parka na ostrově Jeju, Jižní Korea.....	30
Obrázek 10 Orientační bod bydliště Changsun Parka na ostrově Jeju, Jižní Korea	31

Seznam schémat

Schéma 1 Kostra kvalitativního výzkumu	5
Schéma 2 Identifikované pozitivní dopady	33
Schéma 3 Identifikované negativní dopady	34
Schéma 4 Ekonomicko-podnikatelská sféra	36
Schéma 5 Sociokulturní sféra	38
Schéma 6 Environmentální sféra	39

1 Úvod

Cestovní ruch je pojmem a sociálním fenoménem, který v posledních desetiletích ovlivňuje stále větší část světové populace. Mimo široké nabídky pro návštěvníky se stal průmyslem, jenž nabízí mnoho pracovních příležitostí pro podnikatele. Těm je pak umožněno provozovat činnosti, které jsou s tímto odvětvím spojovány a obyvateli i návštěvníky kvitovány. Kromě rozvoje destinací a zvyšování kvality života obyvatel cestovní ruch nabízí možnost poznání nových destinací a kultur. Pro mnohé z nich růst cestovního ruchu znamená zdroj obživy a zajištění klidného a pohodlného života. Na druhou stranu přináší riziko vzniku a postupného rozvoje dopadů, které mohou mít negativní vliv na místní obyvatele. Rezidenti považují návštěvníky za riziko z hlediska sociokulturních, ekonomických a environmentálních vlivů. V ostrovních destinacích tomu není jinak. Rezidenti si velmi často stojí za zachováním původního obrazu destinace, a to zejména ve sféře environmentálního rázu. Ještě intenzivněji však mohou vnímat dopady ovlivňující jejich společnost, kulturu a ekonomiku. Pakliže jsou vlivy tohoto typu příliš výrazné, mohou vyústit v averzi nebo iritaci vůči cestovnímu ruchu, jelikož narušuje jejich autenticitu a soukromí.

Dané téma bylo zvoleno, protože vliv cestovního ruchu na místní obyvatele v posledních letech neustále narůstá. Výběr jihokorejského ostrova Jeju pro případovou studii má nastínit problematiku, jak místní podnikatel vnímá stále zvyšující se příliv návštěvníků na ostrov, který místní obyvatelé nepojmenují jinak než „Jihokorejská Havaj“ nebo „ostrov bohů“.

Dalším důvodem výběru tohoto tématu je autorův studijní pobyt v Jižní Koreji, během kterého měl možnost v prosinci roku 2021 navštívit ostrovní destinaci hned dvakrát. Cestování po ostrově mu zajistilo kontakt s místními, a hlavně blízké seznámení s podnikatelem, jehož myšlení a názory mohou být významné pro tuto bakalářskou práci a další bádání.

2 Metodický postup

2.1 Cíl práce

Cílem předkládané bakalářské práce je podchytit dopady cestovního ruchu na podnikání a autenticitu života místního obyvatele jihokorejského ostrova Jeju. Zkoumané území se vyznačuje svým obdivuhodným materiálním i nemateriálním UNESCO dědictvím a zapsáním se na seznam 7 divů světa. Práce se zaměřuje na detailní popis vlivů cestovního ruchu na místního podnikatele a jeho vyrovnávání se se stále přibývajícím počtem návštěvníků v této celosvětově lákavé destinaci označované také jako „ostrov bohů“ nebo „jihokorejská Havaj“.

2.2 Strategie výzkumu a použité metody

Metodická část této bakalářské práce je realizována za pomoci kvalitativního výzkumu formou případové studie. Rámcovou metodou práce byla zvolena metoda zakotvené teorie (angl. grounded theory method; dále jen GTM). Podle Řiháčka a Hytycha (2013) má tato metoda za cíl usilovat o vytváření teorií pevně zakotvených v datech, čímž se vymezuje například proti teoriím, které jsou vytvářeny intuitivním či spekulativním způsobem. Nejedná se podle nich přitom jen o metodu analýzy dat, ale o komplexní přístup, který řídí celý výzkumný proces od hledání výzkumné otázky až po publikaci výsledné teorie a její případné rozvíjení. K tvorbě konceptů je využíváno otevřené kódování za účelem získání „esencí“ konkrétních analyzovaných událostí. Na otevřené kódování navazuje tzv. axiální kódování, kdy výzkumník neustále porovnává významové jednotky a koncepty. Řiháček a Hytych (2013) uvádějí, že „*GTM je někdy označována jako metoda neustálého porovnávání*“. Poslední fázi označují jako selektivní kódování, které umožňuje stanovit vztahy mezi nalezenými koncepty.

Jako konkrétní technika byl použit polostrukturovaný rozhovor zaměřený na zjištění, jak místní korejský podnikatel vnímá působení cestovního ruchu na jeho podnikání a na kvalitu a autenticitu života. Dále byly použity metody zúčastněného pozorování ve formě vedení terénního deníku a fotodokumentace. Část výzkumu probíhala přímo na ostrově Jeju v Jižní Koreji v prosinci 2021. Druhá část byla realizovaná pomocí online rozhovoru v lednu roku 2023. Kromě navržení hypotézy umožňující budoucí kvantitativní výzkum v této oblasti jsou navržena doporučení pro

následné kroky konkrétního rezidenta a další místní podnikatele stejného či podobného rázu.

Při vypracování teoretické části práce bylo zjištěno, že výzkumů na podobné téma v oblasti ostrova Jeju bylo provedeno málo. Obsah teoretických východisek posloužil ke zformulování otázek pro informátora (viz kapitola 9.1). Díky tomu je stanovena následující výzkumná otázka: *„Jak místní obyvatel jihokorejského ostrova Jeju vnímá dopady cestovního ruchu na jeho podnikání a na autenticitu života v destinaci“?*

2.3 Průběh šetření dopadů

Hlavním postupem byla tedy zvolena kvalitativní výzkumná strategie s použitím rámcové GTM. Ke zpracování praktické části práce bylo využito primárního výzkumu, kdy se autor rozhodl využít svých poznámek z terénního deníku a vzpomínek během zúčastněného pozorování v destinaci, fotodokumentace a také polostrukturovaného rozhovoru. Zrekapitulování těchto záznamů napomohlo k připomenutí prožitků z lokality a následně k sestavení rámcové výzkumné otázky. Sběr primárních dat byl proveden pomocí aplikace Google Meet skrze nahrávání rozhovoru. Informátor, tedy místní rezident a podnikatel Changsun Park, byl o veškerých záznamech informován a souhlasil s předáváním vlastních informací a názorů, které by v budoucnu mohly pomoci k sepsání autorovy bakalářské práce.

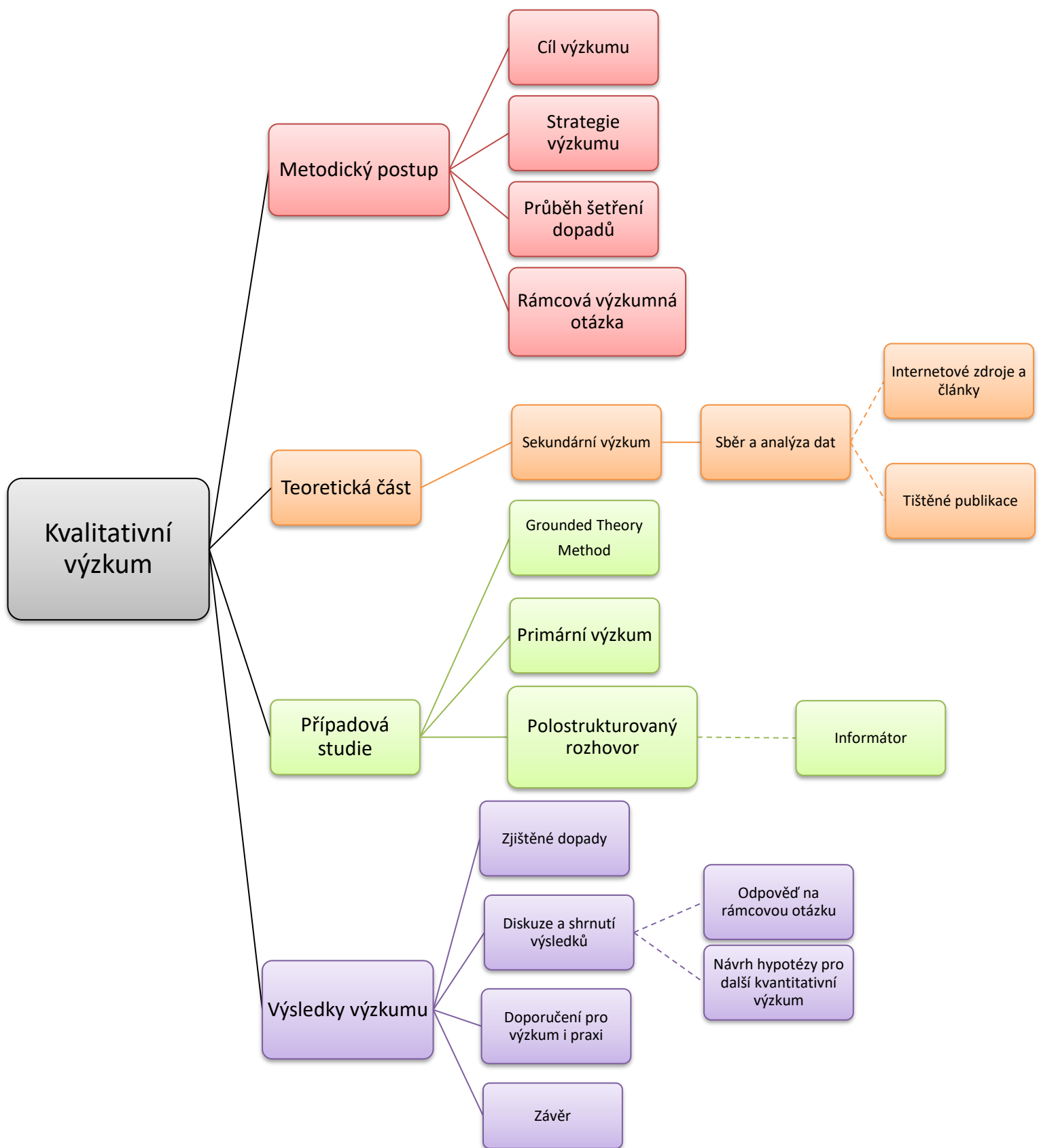
Otázky, které autor pokládal informátorovi během polostrukturovaného rozhovoru, byly předem připravené, přičemž se v průběhu reformulovaly a některé také přibyly. Byly poskládány tak, aby se prodiskutovaly všechny kategorie, a aby z nich šlo vyvodit relevantní výsledky a upřesnit výzkumnou otázku. Zúčastněné pozorování, fotodokumentace a sepisování terénního deníku probíhalo v prosinci roku 2021 během autorova studijního pobytu v Jižní Koreji. Na ostrov Jeju se dostal díky konferenci na Globálních Geoparků UNESCO v rámci Fóra Mladých při Síti globálních geoparků (angl. Global Geopark Network; GGN). Autor měl to štěstí osobně poznat místního podnikatele, který na ostrově Jeju vyrůstal a nyní zde vede velmi svérázný a autentický život. Tři dny a dvě noci zajistily ideální časové rozmezí pro poznání nejen osobnosti pana Changsun Parka, ale také proniknutí do unikátního prostředí proslulého ostrova východní Asie.

Výzkum a sběr dat pomocí polostrukturovaného rozhovoru probíhal v lednu 2023 v on-line prostředí skrze aplikaci Google Meet za pomoci nahrávání videohovoru, který

trval okolo 1 hodiny. Informátor byl předem dotázán, zda s poskytnutím odpovědi souhlasí a byl plně obeznámen s účely dat pro budoucí výzkum. Během rozhovoru panovala přátelská atmosféra. Vzhledem k osobnímu poznání informátora přímo v destinaci se mohl rozhovor rozvíjet a přizpůsobovat strukturu otázek dle potřeb autora. Otázky byly předem připravené nejprve za pomoci tužky a papíru a následně dvakrát přeformulovány v textovém procesoru Word.

Také zúčastněné pozorování a fotodokumentace probíhaly ve velmi příjemné atmosféře. Informátor byl již od seznámení se s autorem obeznámen o jeho záměrech a „misi“, kterou na ostrově Jeju podnikal. Setkání proběhlo na jižním pobřeží ostrova. Bylo zcela spontánní a došlo k němu z důvodu zaujetí koněm, kterého informátor právě trénoval v prostranství nedaleko svého bydliště. Později byl smluven pobyt autora v místě jeho ubytování s protislužbou ve formě dobrovolnické práce při sklizni mandarinek v jeho sadech. To probíhalo tři dny, při kterých měl autor možnost poznat jeho prostředí na vlastní oči. Byl přímo přítomen jeho stylu života a pracovního rytmu, vést rozhovory o vnímání nejen cestovního ruchu, ale také o situaci ve světě a dalších zajímavých tématech. Poznatky užitečné pro budoucí zpracovávání dat byly zapsány do terénního deníku, který byl již zmíněn v předchozích odstavcích.

Záznamy rozhovoru, které byly nahrány v zařízení, byly přepsány do elektronické podoby a následně vytištěny. Tištěná verze posloužila pro lepší orientaci v textu, v němž byly v rámci otevřeného kódování identifikovány pomocí podtrhávání slov významové jednotky. Ty byly následně přepsány na papírové kartičky a pomocí axiálního kódování bylo provedeno jejich shlukování, přičemž jednotlivé shluky byly dále rozděleny na pozitivní a negativní. Celkově bylo seskupeno 13 pozitivních a 8 negativních shluků. Dále v rámci selektivního kódování došlo k jejich uspořádání do modelů v podobě schémat (podnikatelsko-ekonomické, sociokulturní a environmentální). Na základě schémat (modelů), ke kterým autor pomocí kódování došel, byla vytvořena hypotéza pro další kvantitativní výzkum.

Schéma 1 Kostra kvalitativního výzkumu

3 Teoretická východiska

3.1 Specifika cestovního ruchu ostrovních destinací

3.1.1 Socio-kulturní specifika

Poetschke (1995) uvádí, že ostrovy na planetě Zemi se vyznačují zejména svojí velikostí, izolovaností, nediverzifikovanou ekonomikou a křehkými ekosystémy, a proto v tomto konkurenčním prostředí čelí zvláštním nevýhodám pro cestovní ruch.

Sheldon (2005) konstatuje, že ostrovy globálně čelí složitým sociokulturním problémům, zejména ty s domorodým obyvatelstvem. Cestovní ruch podle něj na ostrovech, zvláště malých, znamená užší kontakt pro samotné hostitele a hosty než v pevninských destinacích, což může způsobovat sociální problémy. Upozorňuje, že ostrovy jsou obecně náchylnější na kriminalitu, komodifikaci kultury a ztráty tradičního životního stylu, morálních standardů a rodinného života než lokality na pevnině (popř. ve vnitrozemí).

Mitchell a Reid (2001) popisují integraci místních komunit jako klíč k úspěšnému a udržitelnému rozvoji cestovního ruchu. Tím naznačují, že by do procesu plánování měli být zapojeni všichni obyvatelé ostrova ovlivněni cestovním ruchem.

Cooper et al (2005) uvádí, že sociokulturní dopady obvykle obsahují směs pozitivních i negativních vlivů a postihují jak hostitele, tak návštěvníky. V důsledku toho jim je jasné, že jakákoli forma rozvoje cestovního ruchu ostrovních destinací ponese dopady na sociální strukturu, identitu a kulturní aspekty hostitelské (místní) populace.

3.1.2 Ekonomická specifika

Sheldon (2005) se nechává slyšet, že ostrovy nedisponují zrovna velkým množstvím zdrojů, které by místnímu obyvatelstvu poskytly obživu. Hodnota zemědělských a těžařských komodit podle něj na mezinárodních trzích klesá a „ostrované“ se přestávají spoléhat např. na pro ně tolik cenný rybolov, jelikož se rybí populace vyčerpávají a globální oteplování čím dál více mění povahu pobřeží a pohyb ryb. Konstatuje tedy, že cestovní ruch může být do budoucna ekonomickým katalyzátorem rozvoje malých ostrovních destinací.

Sharpley (2001) považuje za typické pro rozvoj ekonomiky ostrovních destinací malou zeměpisnou rozlohu, vzdálenost a izolaci od metropolitních center, omezenou ekonomickou základnu, nedostatek zdrojů a také nedostatek příjmů z dovozu. Sastre

a Benito (2001) navazují, že ostrovní ekonomiky se právě kvůli tomu často stávají závislými na dominantním sektoru cestovního ruchu, který je většinou kontrolován zámořskými touroperátory, leteckými společnostmi a hotelovými řetězci.

Croes (2004) navrhuje cestovní ruch jako nástroj pro malé ostrovy k rozšíření jejich hospodářství a překonání nevýhod, kterým čelí. Podle Shledona (2005) má cestovní ruch v rámci ostrovního prostředí mimo jiné na svědomí zvyšování konkurence, podporu nově začínajících podniků či demokratizování struktury trhu. Tvrdí také, že jeho role v ostrovních destinacích může poskytnout větší výběr spotřebitelů daných podniků, otevřenost obchodu a zvýšení kvality života obyvatel. Zároveň upozorňuje na důležitost udržení příjmů uvnitř jejich ekonomik, jelikož se mnohé ostrovní státy často vydají za špatnou rozvojovou strategii a připraví se tím o své bohatství. To pak podle něj musí přepracovat ekonomiku cestovního ruchu v destinaci od základu. Podotýká, že ostrovy pod správou pevninského státu musí zajistit spravedlivý podíl splatných daňových příjmů. Ekonomicky z toho následně nejvíce získají území ocitající se pod svojí vlastní správou.

Nadal, Font a Rossello (2004) uvádí, že dalším úkolem pro ekonomickou udržitelnost ostrovů a blahobyt jejich obyvatel je sezónnost cestovního ruchu. Pochopení a postupné zmírňování výkyvů návštěvnosti lokalit je podle něj realizovatelné prostřednictvím diverzifikace trhu a produktů za účelem stabilizování zaměstnanosti a využitosti infrastruktury cestovního ruchu. Další komplikací ostrovních destinací shledávají v rostoucích cenách pozemků, které nutí místní obyvatele opustit trh s nemovitostmi. To podle nich podporuje migraci, což může vést k vlastnictví těchto pozemků cizinci a následnému zániku místní kultury. Poukazují, že dokud se tyto trendy do budoucna nezmění, mohou způsobit vážné komplikace.

3.1.3 Environmentální specifika

Jak uvádí Olwig (2019), definovat pojem ostrov není zrovna snadné. Mnoho autorů účinkujících v různých oborech podle něj stále přemýšlí o skutečném významu tohoto slova. Baldacchino (2012) popisuje ostrov jako kus země obklopenou sladkou nebo slanou vodou. Wilkinson (2012) a Liang (2014) uvádí, že obtížnost definování pojmu je umocněna skutečností, že ačkoliv mají ostrovy mnoho společných aspektů, tak se také jeden od druhého v mnohém odlišují, a ne všechny představují destinace

cestovního ruchu. Zmiňují ostrovy, které splývají s poloostrovem či ostrovy, které mizí s přílivem a odlivem. Za další typ považují ostrov vzdálený na míle od pevniny, jako je tomu u mnoha oceánských ostrovů, anebo také blízko ní, což odpovídá ostrovům nacházejícím se ve Středozemním moři. Pojem souostroví zmiňují jako další typickou vlastnost ostrovů. Rackham (2012) shledává odlišnost ostrovů zejména v jejich izolovanosti, klimatu, identické fauně a flóře, odlišném geopolitickém, sociokulturním, ekonomickém a environmentálním vývoji. Také on definuje pojem ostrov jako kus země obklopený vodou.

Gössling a Hall (2006) ve vztahu ostrovního cestovního ruchu k environmentálnímu prostředí zdůrazňují, že tato území mohou být mnohem citlivější než jiné destinace na likvidaci odpadu, znečištění (zejména pobřežní), zachování biologické rozmanitosti, změnu klimatu nebo na rozvoj měst na úkor venkovských oblastí.

Sheldon (2005) nápodobně v jednom ze svých článků představuje, že cestovní ruch velmi často přispívá ke zhoršování životního prostředí (eroze, znečišťování atd.) v malých ostrovních státech. Ty jsou podle něj vlastníky křehkých ekosystémů bohatých na biologickou rozmanitost. Upozorňuje, že tato rozmanitost byla izolovaná a tím pádem chráněná do té doby, než se dveře otevřely cestovnímu ruchu. Nejvíce podle něj trpí pobřežní regiony (pláže, písečné duny, korálové útesy), které se snadno poškodí, a proto vyžadují šetrné chování návštěvníků. Zmiňuje, že velké množství odpadu (pevného i kapalného) zapříčiněného návštěvníky je problémem, jelikož prostor pro jeho recyklování a následné uložení na ostrovech je omezený.

Jedním z environmentálních dopadů ostrovních států může být letecká doprava. Podle Kuo a Chena (2009) cestování letadlem vyžaduje značné množství fosilních paliv a uvolňuje skleníkové plyny do atmosféry. Zmiňují zprávu o letectví a atmosféře vypracované tzv. Mezivládním panelem pro změnu klimatu (angl. Intergovernmental Panel on Climate Change; IPCC), který odhaduje, že letectví představuje 2–3 % z celkového světového využití fosilních paliv, přičemž více než 80 % spotřebovává civilní letectví.

3.2 Dopady cestovního ruchu na kvalitu a autenticitu života obyvatel v destinaci

3.2.1 Koncept QOL (Quality of life)

Zeman (2008) nahlíží na kvalitu života jako na pojem velmi obsáhlý a nejednoznačně definovatelný. Podle něj se také jedná o pojem multidisciplinární a multidimenzionální, který pojmají určité instituce a odborníci různě. Křivohlavý (2004) předkládá, že samotné slovo „kvalita“ je odvozeno od latinského základu „qualis“, což znamená „jaký“. Míjí tedy, že kvalitou můžeme rozumět určitou jakost, resp. hodnotu nebo charakteristický rys, jímž se daný jev odlišuje jako celek od jiného celku.

Naproti tomu Světová zdravotnická organizace (angl. World Health Organization; dále jen WHO) vnímá kvalitu života jako individuální vztah člověka k jeho vlastním životním cílům, očekávaným hodnotám a zájmům v daném kulturním, sociálním a environmentálním kontextu (WHO, 2007).

Zeman (2008) objasňuje, že definice si jsou podobné a míra individuálního vztahu člověka ke svým životním možnostem a kvalitám se dá v podstatě definovat jako míra jeho spokojenosti. Liu (1976) přišel s vysvětlením, že na světě existuje tolik definic kvality života jako lidí samotných a zdůraznil, že každý jednatel má jinak nastavené preference toho, co je pro něj v životě nejdůležitějším. Křivohlavý (2004) chápe kvalitu života jako obecnou vlastnost člověka, resp. soubor jeho vlastností, které ovšem není možné vyjádřit číslem, nebo stanovit jejich přesnou hodnotu.

Hnilicová (2005) vysvětluje, že kvalitu života člověka není možné popsat pouze pomocí objektivních ekonomických ukazatelů, kterými jsou např. úroveň bydlení, kriminalita, hluchost či znečištění ovzduší. Podle ní je třeba přihlížet k řadě dalších ukazatelů. Za nutné pokládá zkoumat všechny subjektivní faktory, které ukazují, jak lidé sami hodnotí svůj život, a které doplňují charakteristiky obecných životních podmínek. Tyto obecné životní podmínky, tedy to, co je posuzováno jako dobré či špatné, je však podle ní ve značné míře bezprostředně diktováno kulturou a společností. Lidé z různých koutů světa vyrůstající ve zcela jiných kulturách budou kvalitní život vnímat odlišně, dodává.

3.2.2 Sociokulturní dopady CR na místní obyvatele

Ryglová (2009) uvádí, že cestovní ruch v dnešní době představuje velmi populární způsob rozšiřování znalostí o nejrůznějších zemích, kultuře tamních obyvatel spolu s poznáním jejich tradic a uznávaných hodnot. Podle ní se nesmí opomenout nynější trendy, jež cestování představuje. Vysvětluje, že cestovní ruch v sociokulturní oblasti přispívá ke vzniku značného množství nových pracovních míst, zmírňuje chudobu, lidé se díky němu navzájem kulturně obohacují a zvyšuje úroveň životních standardů obyvatel. Také podle ní dochází k rozvoji vzájemného pochopení mezi návštěvníky, obyvateli a podnikateli na území daného státu, úbytku předsudků a zmírňuje se napjatá situace ve světě, což přispívá k všeobecnému míru v destinacích.

Brunt a Courtney (1999) se nechávají slyšet, že cestovní ruch mění strukturu městské komunity s následnými dopady na postoje obyvatel. Typicky se podle nich ukazuje, že proměnné, jako je délka pobytu, mají zásadní vliv. Uvádí tvrzení několika dalších studií, které naznačují, že čím déle lidé žijí v komunitě, tím negativnější jsou jejich postoje k cestovnímu ruchu. Podle nich však existují další výzkumy, které docházejí ke zcela opačnému závěru, že negativní názor na cestovní ruch mají obyvatelé, kteří žijí na daném území krátkodobě. Rezidentem, který pocítuje dopady cestovního ruchu vnímají někoho, kdo je do něj přímo zapojen a rozpozná ekonomické příležitosti daného území. Navzdory tomu se dle výsledků jejich studie ukazuje, že vnímají sociokulturní dopady stejně jako ti, kteří přímý kontakt s návštěvníky nemají.

Další závěr studie Brunta a Courtneyho (1999) se týká rozdílu vnímání dopadů cestovního ruchu ze strany hostitelů podle typu ubytování návštěvníků v destinaci, a to konkrétně v rozdílu mezi ubytováním na hotelu s obsluhou (polopenze, all inclusive či snídaňový bufet) a ubytováním bez stravování. Výzkum ukázal, že místní obyvatelé, kteří jsou finančně závislí na zaměstnání v cestovním ruchu a denně tak stráví 8 a více hodin, budou pravděpodobněji projevovat příznivé postoje k tomuto odvětví.

Pásková (2014) nahlíží na tuto problematiku tak, že v porovnání s vlivy cestovního ruchu na přírodní složky geografického prostředí se sociokulturní dopady neprojeví tak zřetelně. Jsou podle ní také hůře rozpoznatelné a měřitelné a prozatím ne důsledně zkoumané. Poukazuje, že je hodnotící rozdělení vlivů na kladné a záporné diskutabilní, neboť je závislé na úhlu hostitelského pohledu. Relevantněji shledává hovořit o míře žádoucnosti daného dopadu pro společnost nebo jen pro určitou skupinu

aktérů. Obecně jsou podle ní vlivy cestovního ruchu a zejména činy jeho aktérů na hostitelskou komunitu nežádoucí. Upozorňuje, že se jedná zejména o veřejné prostory, komunikaci, stres místních obyvatel způsobený přehlcením kapacity území vysokým množstvím návštěvníků, fyzické znečišťování životního prostředí, akulturaci atd. Zároveň považuje za důležité vzájemný vztah mezi vlivy cestovního ruchu na přírodní sféru a sociokulturní prostředí. Navzájem se podle ní doplňují co do formy a intenzity.

Zelenka a Pásková (2012) zmiňují termín turistická iritace (angl. irritation in tourism), který by se dal v rámci sociokulturních dopadů zmínit. Sami na pojem nahlíží jako „*na míru nevraživosti rezidentů ve vztahu k návštěvníkům a k vývoji cestovního ruchu v daném místě celkově*“. Ukazatelem zmíněného vztahu je dle nich empiricky odvozená čtyřstupňová škála, tzv. Doxeyho iritační index (angl. Doxey irridex), který dokumentuje jeden z vnitřních vztahů existujících v souboru uživatelů území (Doxey 1975). Jednoduše se podle Zelenky a Páskové (2012) jedná o postoj rezidentů k návštěvníkům v závislosti na typu jejich vzájemné interakce (euforie, apatie, znechucení, antagonismus). Hodnota iritačního indexu dle nich souvisí s časovou a prostorovou koncentrací návštěvníků a místních obyvatel, mírou ekonomických a jiných přínosů rezidentům, mírou rozdílnosti (kultur, infrastrukturou), mírou připravenosti rezidentů na rozvoj cestovního ruchu, mírou naplnění očekávání místních či mírou vnímavosti obyvatel k ekonomickým a dalším přínosům cestovního ruchu.

3.2.3 Vliv CR na lokální a regionální ekonomiku destinace

Podle Stynese (1997) je hlavní motivací podnikatelů a regionu samotného sloužit návštěvníkům za účelem zisku tedy za účelem ekonomického růstu. Podnikatel pohybující se v cestovním ruchu se zajímá především o své vlastní příjmy a náklady, zatímco komunitě nebo regionu jde o celkový přínos cestovního ruchu pro ekonomiku jako takovou a také o jeho sociální či environmentální dopady.

Jak zmiňují Vystoupil a Šauer (2005), cestovní ruch působí na ekonomické prostředí regionu převážně pozitivně. Malá (2002) se domnívá, že se cestovní ruch stává klíčovým faktorem procesu rozšíření a diferenciaci regionálního hospodářství. Čím více je v souladu s vnitroregionální ekonomikou a čím méně závislý je na mimoregionálních trzích, tím více podle ní roste jeho význam pro region samotný. Page a Connell (2006) jsou také přesvědčeni o přínosech cestovního ruchu pro region. Zároveň upozorňují na

problémy s volbou vhodné strategie rozvoje cestovního ruchu v regionech (např. výstavba potřebné infrastruktury, subvence¹ pro soukromý sektor a další).

Hall (2005) se také domnívá, že cestovní ruch je důležitým nástrojem pro intervenční politiku v periferních a strukturálně postižených regionech, a to hned z několika důvodů. Upozorňuje, že se objevují značné sociální a environmentální náklady spojené s migračními tlaky ven z těchto regionů. Pro destinace je charakteristické také velké množství nákladů (zejména v podobě infrastruktury). Velmi často se dle něj také hovoří o regionech bohatých na přírodní a biofyzikální zdroje, jejichž využití je třeba koordinovat. Tvrdí, že periferní regiony v sobě skrývají ekonomické, environmentální a sociální podmínky pro další rozvoj, a jejich podporou lze přispět k zachování úrovně lidského blahobytu.

Obecně Hall (2005) tvrdí, že cestovní ruch má pozitivní dopady na saldo platební bilance, zaměstnanost, příjmy a na lokální endogenní ekonomiku. Poukazuje, že platební bilance odráží všechny platební styky účastníků cestovního ruchu uskutečněné se zahraničím. Cestovní ruch se má podle něj tedy promítat do platební bilance jako neviditelný export a import. Pozitivní efekty na platební bilanci vnímá však pouze při cestovním ruchu aktivním, kdy sám generuje devizové příjmy.

Cestovní ruch chápe také jako odvětví s velkou náročností na pracovní síly, které ovšem přináší pracovní příležitosti bez velkých investic. Kromě pozitivních vlivů na přímou zaměstnanost dle něj poskytuje cestovní ruch pracovní místa i v dalších oborech souvisejících s cestovním ruchem. Pro osoby, které jsou v tomto oboru zaměstnané, je tedy velmi důležitý také jejich příjem, což je další položka, kterou uvádí.

Page (1995) zmiňuje, že pro cestovní ruch je charakteristické dominantní vnitroregionální přelévání příjmů z odvětví. To podle něj znamená, že primární příjem z cestovního ruchu plyne do regionálního zemědělství, obchodu a živností. Poukazuje, že se tyto příjmy mají znovu vydávat ve prospěch onoho samého regionu, ve kterém vznikly.

Malá (2002) spatřuje přínosy cestovního ruchu především v nákladech návštěvníků a jejich cestováním z bydliště do destinací, kde se pasivně či aktivně podílejí na cestovním ruchu. Ennew (2003) obecně rozděluje dopady těchto výdajů účastníků cestovního ruchu na 3 typy: přímé efekty, nepřímé účinky a indukované efekty. Přímé

---

¹ systematická hmotná podpora nebo výpomoc z veřejných prostředků

dopady jsou dle něj výdaje návštěvníků, které bezprostředně přináší příjmy pro podniky a domácnosti či zaměstnanost místním obyvatelům. Usuzuje, že nepřímé efekty vzniknou, pakliže je počáteční příjem, jenž vydělají domácnosti, vláda a místní podniky, znovu financován do oběhu na nakoupení či zařízení produktů určených k nabídce návštěvníkům. Malá (2002) dále pozoruje přínosy v daňových příjmech a různých poplatcích, které se stávají významnými zdroji rozpočtů místních regionů. Také ve vytváření podnikatelských příležitostech, investičních možnostech a zaměstnanosti shledává pozitiva. Nezapomíná ani na zlepšování celkové infrastruktury a vybavenosti nejen pro účastníky, ale i pro místní rezidenty a organizace podporující rozvoj řady ekonomických a sociokulturních aktivit.

3.2.3.1 Multiplikátor CR

Bakose (2011) uvádí, že multiplikátor cestovního ruchu informuje, o kolik příjmy převyšují výdaje cestovního ruchu, které je zapříčinily. Multiplikační efekt cestovního ruchu je podle něj vysoký např. pro regionální ekonomiku, ve které dominuje vnitřní prolínání příjmů cestovního ruchu. Primární příjmy dle něj plynou do obchodu, živnosti nebo zemědělství sledované oblasti, aby se tyto příjmy poté znovu recyklovaly ve stejném regionu v podobě výdajů. Hodnotu multiplikátoru vidí jako závislou na hospodářské soběstačnosti, izolovanosti a na struktuře daného národního či místního hospodářství. Pokud je ekonomická rozvinutost daného regionu na nižším stupni, upozorňuje, že příjmy získané z cestovního ruchu v různých podobách unikají z hospodářského oběhu.

Přístup hodnocení ekonomických dopadů na lokální ekonomiku pomocí multiplikátoru je podle něj založen na předpokladu, že prodej produktů jednoho podniku vyžaduje nákup produktů od podniku jiného v rámci místní ekonomiky. Domnívá se tedy, že podniky nespotřebovávají pouze primární zdroje (např. práci), ale spotřebovávají také tzv. meziprodukty. Cooper et al (2005) zmiňují, že z tohoto důvodu změna finální poptávky v určitém odvětví neovlivní pouze výrobu v daném odvětví, ale také produkci v odvětví dodavatelů. Koncept multiplikátoru podle nich měří dopady dodatečných výdajů na ekonomiku.

Cooper et al. (2005) popisují multiplikátor cestovního ruchu jako poměr určité proměnné (produkce, příjmu, zaměstnanosti) k hodnotě výdajů účastníků cestovního ruchu. Výdaje návštěvníků mohou být podle nich děleny do několika rovin. První z nich

nazývají *přímé výdaje*, které považují za výchozí výdaje návštěvníků, jenž vytváří příjmy zařízení zabývající se primárně cestovním ruchem (např. hotely). Další jsou podle nich *nepřímé výdaje*, tedy výdaje podniků, jenž zásobují zařízení cestovního ruchu. Díky zvyšující se poptávce hotelových zařízení míní, že se zvyšuje také poptávka u zařízení, jenž hotely zásobují či jim poskytují služby (např. prádelny). A jako poslední z rovin popsali *výdaje indukované*, které způsobují výdaje zaměstnanců, jenž zvyšují poptávku v regionu a tím také místní spotřebu ve formě příjmu (mzdy, platy, zisky), přičemž část z nich podle Bakose (2011) tento koloběh opouští v podobě úspor, a část je znovu spotřebována.

Bakos (2011) dodává, že k interpretaci výzkumů o výdajích z pohledu hospodářských efektů je pro výpočet potřeba použití odpovídajícího multiplikátoru. Podle něj modely multiplikátorů pomáhají jako nástroj pro určení a rozbor dopadu odvětví cestovního ruchu na národní hospodářství včetně možnosti meziodvětvového srovnání. Tyto modely mohou posloužit také jako zdroj politických rozhodnutí.

Na základě pojetí většího počtu autorů např. Cooper et al (2005); Stynes (1999); Pásková (2008); Loutfi, Moscardini, Lawler (2008) či Goldman, Nakazawa, Tailor (2008) lze vymezit několik typů multiplikátoru:

- *Transakční multiplikátor*, který má podle nich za úkol měřit efekt dodatečné jednotky turistických výdajů na ekonomiku (např. zvýšení příjmů turistických zařízení v závislosti na zvýšení turistických výdajů).
- *Produkční multiplikátor*, jenž vyměřuje efekt dodatečné jednotky turistických výdajů na produkci ekonomiky. Od transakčního multiplikátoru se odlišuje tím, že zahrnuje také zásoby.
- *Příjmový multiplikátor*, který lze vyjádřit jako podíl příjmů (mezd, zisků, dividend) k turistickým výdajům v regionu.
- *Multiplikátor zaměstnanosti*, který pojednává o podílu primární a sekundární zaměstnanosti vytvořené dodatečnou jednotkou turistických výdajů k primární zaměstnanosti.
- *Vládní multiplikátor*, který udává změnu v příjmech rozpočtu vyvolaných změnou dodatečné jednotky turistických výdajů.

- *Multiplikátor dovozu*, který vyjadřuje hodnotu importovaného zboží a služeb na dodatečnou jednotku turistických výdajů.

Modely multiplikátorů podle Bakose (2011) přinášejí různé hodnoty, které by vedly k odlišným strategickým rozhodnutím.

Multiplikátor je dle něj obecně dán vztahem: $K = Y / E$, kde K je multiplikátor, Y změna celkového příjmu vytvořeného díky E. E je potom změna v počátečních výdajích návštěvníků.

Bakos (2011) nahlíží na tři modely sloužící ke zjištění hodnoty multiplikátoru, ačkoli jejich stupeň složitosti a objem proměnných se v mnohém neshoduje. Řadí mezi ně základní model, keynesiánský model a model vstupů a výstupů (input-output).

Základní model je zjednodušující a v praktickém výzkumu velmi málo využívaný. Předpokládá, že ekonomickou aktivitu lze rozdělit na exportní a místně vázanou (neexportní), mezi nimiž existuje lineární vztah. Dále se domnívá, že zdroje nezaměstnaných jsou k dispozici v rámci místní ekonomiky, a že rozsah exportní aktivity je jedinou determinantou úrovně příjmů a zaměstnanosti v dané lokalitě.

Roli keynesiánského modelu shledává v identifikaci zdrojů příjmu a zaměstnanosti, které jsou generovány v návazných cyklech (kolech), a jejichž objem se s dalším kolem pravidelně zmenšuje z důvodu ekonomických úniků.

Model vstupů a výstupů (input-output) vychází z keynesiánského modelu a spočívá v roztržštění ekonomiky na sektory a maticovém vyjádření přímých vztahů mezi nimi. Základem pro tento model jsou výsledky detailního rozboru efektů výdajů účastníků cestovního ruchu (Bakos, 2011). Většina multiplikátorů v sobě podle něj zahrnuje základní keynesiánský princip.

Dwyer, Forsyth a Spurr (2000) shrnuli vlivy působící na velikost multiplikátoru a dopady cestovního ruchu na ekonomiku do několika bodů:

- velikost turistických výdajů;
- schopnost regionu poskytovat turistické zboží a služby (pokud je tato schopnost regionu nízká, pak turistické výdaje způsobí zvýšení importu);
- velikost ekonomiky regionu a hranice pro ni stanovené;

- struktura výdajů a přidané hodnoty vytvořená primárními turistickými výdaji (tedy hodnota multiplikátoru bude vyšší, pokud primární turistické výdaje směřují do turistických zařízení, jež jsou zásobována místními podnikateli);
- povaha a stupeň propojení turistického průmyslu s ekonomikou regionu (čím budou vazby užší, tím méně bude docházet k ekonomickým únikům mimo region a hodnota multiplikátoru bude vyšší).

3.2.3.2 Hypotéza TLG

Albaladejo a Martínez-García (2013) uvádí, že hypotéza TLG (angl. tourism-led growth) je v podstatě víra, že mezinárodní cestovní ruch může podpořit ekonomický růst. Podle nich již několik studií analyzovalo vztah mezi cestovním ruchem a ekonomickým růstem z teoretického i empirického hlediska. Shledávají, že obě výzkumné linie však zaznamenaly různé úrovně vývoje, a ne vždy se vyvíjely stejným směrem. Empirické studie se podle nich během poslední doby hojně rozrostly a zaměřily se na kauzální vztah mezi cestovním ruchem a ekonomickým růstem. Teoretické modely dle nich obecně až na výjimky předpokládají, že turistická přitažlivost zemí je dána exogenní charakteristikou jejich kulturními, historickými či přírodními aspekty, na kterých nelze nic měnit. Tvrdí, že rozvoj cestovního ruchu po celém světě nás přivádí k názoru, že turistická atraktivita zemí přestává být exogenní charakteristikou. Turistickou přitažlivost podle nich naopak endogenně zlepšuje samotná ekonomika.

Go a Govers (2000) uvádí, že kvalita služeb cestovního ruchu je jedním z hlavních faktorů pozitivně ovlivňujících úspěch turistických destinací. Mnoho zemí podle nich přijímá politiku kvalitních služeb, aby se na vysoce konkurenčních trzích upevnily jako alternativa.

3.2.4 Environmentální dopady CR na destinaci

Ministerstvo pro místní rozvoj ČR (MMR, 2017) uvádí, že aktivita návštěvníků v přírodních územích do jisté míry ovlivňuje a zatěžuje danou lokalitu. Upozorňuje, že nešetrnými formami cestovního ruchu a s tím související nadměrnou zátěží území dochází ke ztrátě schopnosti se s touto problematikou vypořádat, což může vést k výraznému oslabení či dokonce znehodnocení místních složek.

Sunlu (2003) vnímá vztah cestovního ruchu s environmentálním prostředím jako složitý. Odvětví podle něj zahrnuje spoustu aktivit, které mohou negativně i pozitivně

ovlivňovat životní prostředí. Mnohé z nepříznivých dopadů spojuje např. s výstavbou potřebné infrastruktury, jako jsou silnice, letiště, přístavy a všeobecně zařízení určená pro návštěvníky (letoviska, hotely, restaurace, obchody či sportovní areály). Tvrdí, že tyto negativní účinky mohou postupně degradovat zdroje životního prostředí, na kterých je závislý. Naproti tomu má podle něj cestovní ruch potenciál vytvářet pozitivní účinky na životní prostředí tím, že přispívá k jeho ochraně a zachování, zvyšuje povědomí o hodnotách životního prostředí a může posloužit jako nástroj financování ochrany významných přírodních oblastí a zvýšení jejího ekonomického významu.

Sunlu (2003) dále uvádí, že nekontrolovaný masový komerční cestovní ruch představuje potenciální hrozbu mnoha destinacím světa. Poukazuje na to, že může vyústit ve velmi negativní environmentální dopady, jako je eroze půdy, zvýšené znečištění půdy a vodních ploch, ztráta přirozeného prostředí, vysoký tlak na ohrožené druhy či zvýšená zranitelnost vůči lesním požárům. Velmi často podle něj rapidně poklesne kvalita vodních ploch, což nutí místní obyvatele k využití kritických zdrojů. K takové situaci však z jeho pohledu dochází, pokud cestovní ruch zvyšuje spotřebu v lokalitách, kde jsou zdroje již vzácné. Dále upozorňuje, že vodní zdroje, zejména ty sladkovodní, jsou jedním z nejdůležitějších přírodních zdrojů na světě, přičemž odvětví cestovního ruchu tento živel nadměrně konzumuje. A to podle něj zejména za účelem zásobování hotelů, bazénů, golfových hřišť a dalších potřeb zákazníků, což může znamenat nedostatek zásob tohoto zdroje. Uvádí, že nejen pro vodu, ale také pro další neméně významné zdroje může cestovní ruch znamenat výrazné potíže. Za příklad dává např. energie, potraviny a další potřebné suroviny, kterých je v destinaci už tak nedostatek. Podotýká, že v hlavní sezóně se těžba a přeprava takových produktů zvýší, což má také za následek zhoršení fyzických dopadů (degradace ekosystému: např. stavební činnost, rozvoj infrastruktury aj.).

Zelenka (2013) upozorňuje, že rozsáhlost dopadů cestovního ruchu na životní prostředí je determinována mírou koncentrace návštěvníků, velikostí skupiny a vlastními aktivitami návštěvníků. Uvádí, že dopady lze poměrně dobře identifikovat, následně díky tomu monitorovat a aktivitu návštěvníků usměrňovat (Zelenka, 2014).

Dopady cestovního ruchu na životní prostředí můžeme podle Zelenky (2015) členit následovně:

- Podle geografického měřítka na globální, celostátní, regionální a místní
- Podle časového měřítka na krátkodobě a dlouhodobě působící

- Podle charakteru změny na dočasné (vratné) a nevratné
- Podle vztahu k biosféře na změny složek přírodního prostředí a změny zastoupení druhů flóry a fauny

3.3 Endogenní rozvoj cestovního ruchu

3.3.1 Endogenní rozvoj

Skokan (2004) uvádí, že podpora endogenního rozvoje započala až v 70. letech 20. století. Průběh takového procesu podle něj závisí na vypracování cíle, strategii a opatření. Domnívá se, že uvedené cíle musí brát v úvahu existující složení a potenciál daného regionu. Přemítá, že v 80. letech se nově vyskytovaly různé přístupy a koncepty, pro které je charakteristický regionální rozvoj. Ten se podle něj spoléhá na vnitřní integraci a na ekologicky nezávadné využití vnitřního potenciálu regionu. Dodává, že přístupy, které podporují větší nezávislost regionů, je možné znát pod pojmy jako regionální politika, regionální seberealizace nebo např. autonomní regionální rozvoj.

Mühlinghaus a Wälty (2001) považují za hlavní cíl tradiční regionální politiky zvýšení tržní integrace venkovských komunit. Jeho naplňování bylo podle nich z velké části podporováno dotováním výstavby základní infrastruktury a zakládáním nových firem v destinacích. Poukazují však na to, že kvůli přetrvávajícím rozvojovým problémům v mnoha regionech je tato politika od konce 70. let stále více kritizována. Ve stejném období byly podle nich teorie a zkušenosti z implementace endogenních strategií v rozvojových zemích přizpůsobeny kontextu průmyslových zemí, ve kterých byly následně realizovány.

Slee (1993) zařazuje mezi charakteristické rysy endogenního rozvoje stanovení možností místního rozvoje, místní kontrola nad procesem rozvoje a zachování výhod rozvoje v rámci lokality. Majerová (2011) pod definicí pojmu lokalita shledává hlavní řídicí místo endogenního regionálního rozvoje. Slovo lokalita ji připomíná jakousi síť sociálních vztahů, kde usměrňování společnosti ovlivňují jak lokální, tak veřejné instituce, a která se vyznačuje charakteristickými, historickými, kulturními a institucionálními znaky.

Slee (1993) dále upozorňuje na to, že endogenní rozvoj je určován lokálně a má tendenci vést k vysokým úrovním zachovaných výhod v rámci místních ekonomik. Uprěšňuje, že naproti tomu je exogenní rozvoj přenášen do konkrétních lokací a externě vymezován a má tendenci vyvádět proces rozvoje z regionu. Další rozdíl spatřuje v tom,

že endogenní rozvoj respektuje místní hodnoty, kdežto exogenní vývoj má tendenci je pošlapávat.

Na to navazuje Majerová (2011) svým tvrzením, že endogenní rozvoj je tvořen z vnitřních potenciálů místních aktérů, přičemž využívá všechny dostupné zdroje. Také poukazuje na to, že endogenní rozvoj by nemohl existovat bez podpory vnějších zdrojů a exogenního rozvoje. Skokan (2004) dodává, že vnější podpora (podpora vnějších zdrojů) je tvořena vládou, jejímž úkolem je vytváření prostředí napomáhající inovačním či podnikatelským aktivitám v regionálních ekonomikách.

3.3.2 Ekonomický endogenní rozvoj

Jedním z dominantních motivů endogenního rozvoje cestovního ruchu je ten ekonomický, který si klade za cíl zlepšení zaměstnanosti, příjmů a exportu (Ennew, 2003). Takový proces podle ní však musí zacílit své náklady na samotný proces rozvoje cestovního ruchu jinde. Fletcher (1989) upozornil, že pokud mají vládní i nevládní organizace konat rozumně a racionálně se rozhodovat s ohledem na současný i budoucí rozvoj cestovního ruchu, musí mít spolehlivé informace o jeho nákladech a přínosech. Bez těchto získaných informací dle něj vzniká riziko promarněných investičních příležitostí, což způsobí nedostatek finančních prostředků potřebných k rozvoji klíčové infrastruktury destinace.

Cestovní ruch podle Ennew (2003) zajišťuje pozitivní dopad na hospodářský růst a rozvoj. Celkově podle ní může způsobovat také pozitivní vliv na regionální rozvoj a může pomoci vyrovnat některé dysbalance mezi různými částmi dané země či lokality. Destinace, které nedisponují významnými atraktivitami, mohou využít cestovní ruch ke zlepšení regionálních příjmů a snížení migrace ven. Weaver a Fennell (1997) podotýkají, že atraktivita jako např. lyžování, různé formy venkovského cestovního ruchu a samozřejmě velmi rozšířený turistický balíček „3 S“ s cílem slunce, moře a písku (angl. Sun, Sea and Sand) podle Coca-Stefaniaka (2019) mají být využity k podpoře rozvoje okrajových regionů jak v rozvinutých, tak i rozvojových zemích. Dále zmiňují, že také ve městech se silnou ekonomikou, jako je např. anglický Manchester nebo španělské Bilbao, má cestovní ruch potenciál stimulovat ekonomickou regeneraci. Taktéž má cestovní ruch schopnost pozitivně stimulovat podnikání a rozvoj nově vzniklých malých podniků, především pro ty, kteří nemají snadný přístup na formální trh práce.

Podle Corrie, Stoeckla a Chaiechi (2013) by se vzhledem k možnému kauzálnímu vztahu vznikajícím mezi cestovním ruchem a některými jeho uznávanými složkami mělo zvážit, zda může být v sektoru cestovního ruchu přítomen endogenní model růstu či nikoli. Endogenní růst nebo stručně nová teorie růstu, jak jej popisují, naznačuje, že k ekonomickému endogennímu rozvoji dochází kvůli změnám v systému. To má podle nich znamenat, že neexistují žádné exogenní proměnné, které by ovlivňovaly nebo způsobovaly růst uvnitř systému. Dodávají, že pro možnost pozorování endogenních růstových vzorců je třeba prozkoumat vztahy mezi určitými proměnnými v systému, což lze provést pomocí tzv. „Grangerových testů kauzality.“

3.3.3 Komunitní cestovní ruch

Hall (1996) uvádí, že komunitní cestovní ruch se zaměřuje na zapojení hostitelské komunity do plánování a udržování rozvoje cestovního ruchu s cílem vytvoření udržitelnějšího průmyslu v oboru. Odvětví cestovního ruchu je podle něj přímo závislé na zapojení místních obyvatel prostřednictvím jejich role zaměstnanců nebo místních podnikatelů a na přívětivém kontaktu obyvatel s návštěvníky. Pearce (1992) se nechává slyšet, že komunitní cestovní ruch poskytuje místní kontrolu rozvoje, rozhodování založené na shodě zúčastněných a spravedlivý tok výhod pro všechny dotčené průmyslem. Podle Trejose a Chiang (2009) komunitnímu cestovnímu ruchu nejvíce odpovídá tvrzení, že vysoký stupeň kontroly a významný podíl výhod musí být v rukou těch, kdo žijí v cílových komunitách. Ti by spolu podle nich měli velmi dobře vycházet a být jako celek soudržní.

Li, Kim a Lee (2021) uvádí, že faktorem brždění úspěšné spolupráce založené na místní komunitě jsou tři proměnné: mocenské vztahy, nevědomost obyvatel a kapacita a konfliktní povaha spolupráce. Mocenské vztahy jsou podle nich integrálním prvkem pro pochopení charakteristik a spouštěčů komunitní spolupráce. Upozorňují, že moc je zvláštním druhem sociálního vztahu, který vždy vzniká jen díky jednání a krokům lidí, což znamená, že se nekoriguje zrovna snadno. Ti, kteří mají moc v rukách, se podle nich mohou zabraňovat jejímu přerozdělování, čímž unikají pokusům o spolupráci.

Li, Kim a Lee (2021) tvrdí, že agentury, jako jsou obecné samosprávy, nejsou z tohoto druhu mocenského vztahu vyloučeny. Podle nich političtí teoretici zase prokázali, že vládní instituce mají své vlastní programy pro formulování a provádění

politiky. Poukazují na to, že kromě toho lze mezi místní elitou a místními představiteli, kteří získávají novou moc, nalézt nevyvážené mocenské struktury. Z toho podle nich přirozeně vyplývá, že komunita potřebuje mít k dispozici moc, příslušné dovednosti a další potřebné vlastnosti pro řešení záležitostí, které se přímo dotýkají důstojnosti. Zdůrazňují, že je to vážnější v rozvojových zemích. Připouští také, že veřejnost má nízkou úroveň povědomí o sociokulturních, ekonomických a politických otázkách a zájem o ně. Chybí podle nich také uznání cestovního ruchu jakožto odvětví, které může ovlivňovat moc komunity nad životním prostředím. Dodávají, že občané mají tendenci účastnit se pouze tehdy, jsou-li k tomu silně motivováni různými odměnami atd.

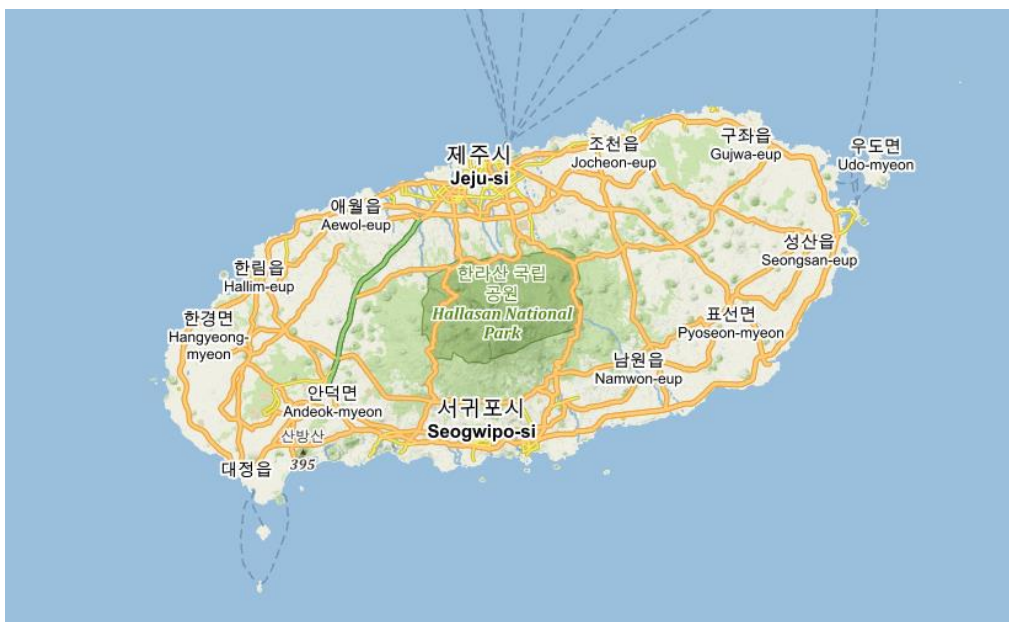
Jurowski, Uysal a Williams (1997) mají názor, že jakmile se komunita stane součástí turistické destinace, její život začnou ovlivňovat aktivity cestovního ruchu. Kim, Uysal a Sirgyc (2012) uvádí, že zájem o cestovní ruch enormně vzrostl během posledních několika desetiletí, jelikož může posloužit jako ideální nástroj pro regionální hospodářský rozvoj. Zmiňují, že odborníci na hospodářský rozvoj stále více přistupují k cestovnímu ruchu jako k důležitému odvětví, které může zlepšit místní pracovní příležitosti, daňové příjmy a ekonomickou rozmanitost v daném regionu. Rovněž uvádí, že čím více si jsou místní obyvatelé vědomi nárůstu rekreačních zařízení kvůli cestovnímu ruchu, tím pravděpodobněji se dočkají pocitu klidu uvnitř komunity. Jakmile rezidenti vidí, že komunita díky cestovnímu ruchu lépe chrání své vlastní kulturní dědictví, jako je místní umění a řemesla, může to podle nich povzbudit obyvatele, aby byli více hrdí na své vlastní kulturní dědictví. Podotýkají, že právě to může ve výsledku pozitivně ovlivnit celkový pocit obyvatel v destinaci.

4 Případová studie Jeju

4.1 Vymezení a charakteristika území

Yongje et al (2020) uvádí, že ostrov Jeju je největším vulkanickým ostrovem Jižní Koreji. Rozloha ostrova je podle nich 1850 km² včetně přilehlých ostrovů menších velikostí. Upřesňují, že je obklopen osmi osídlenými ostrovy (Udo, Gapado, Marado, Biyangdo, Sangchujado, Hachujado, Hoenggando a Chupodo) a dalšími 71 neosídlenými „ostrůvky“. Podotýkají, že ostrov Jeju se podobá nejen vzhledově, ale také velikostně jeho ostrovním „bratrům“ Maui, Hawai (1884 km²) a Tenerife, Kanárské ostrovy (2034 km²). Nejvyšší horou ostrova je podle nich Mt. Hallasan (zkráceně také Mt. Halla), která se se svými 1950 m.n.m. tyčí uprostřed území.

Jun et al (2021) uvádí, že se ostrov nachází ve středních zeměpisných šířkách severozápadního Pacifiku, geograficky uprostřed mezi Koreou, Japonskem a Čínou (Jun et al, 2021). Podle nich je celosvětově uznávaný pro svou jedinečnou krajinu vytvořenou sopečnými erupcemi před 1,8 miliony až několika tisíci lety.

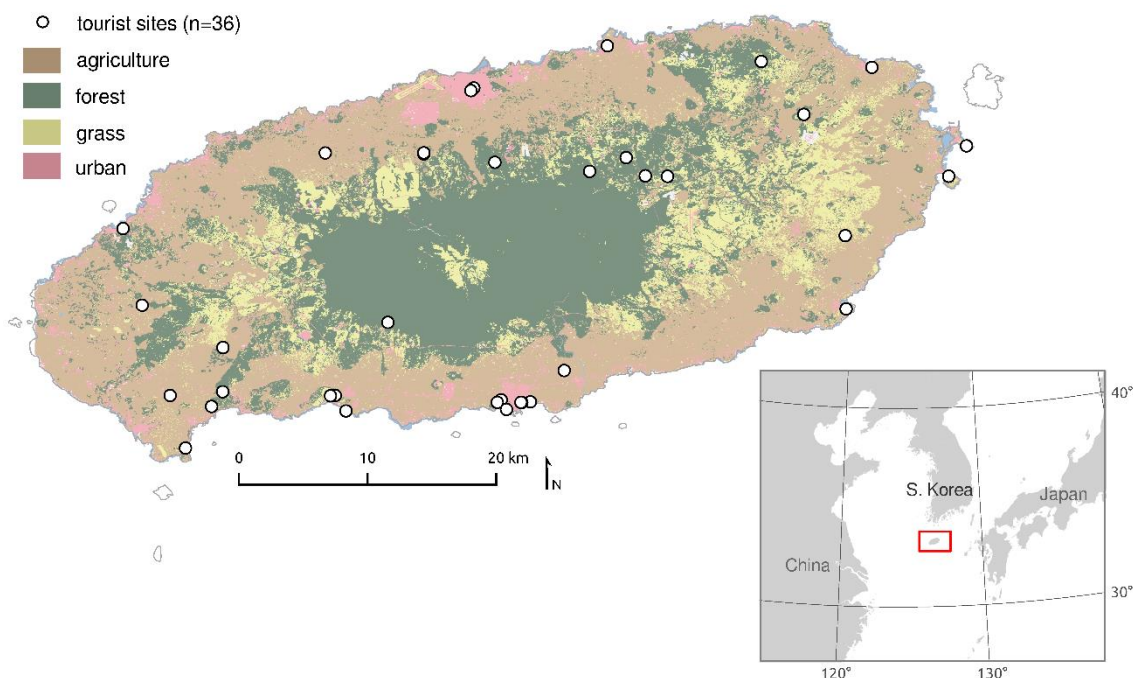
Obrázek 1 Mapa jihokorejského ostrova Jeju Zdroj: Mapy.cz (2023)

Podle Fischera et al (2019) v kalendářním roce 2014 navštívilo ostrov Jeju 8,9 milionu Jihokorejců a 3,3 milionu zahraničních návštěvníků, přičemž většina z nich připutovala z nedaleké Číny. Poukazují, že průměrná délka pobytu korejských návštěvníků čítá pět dní, naproti tomu cizinci se měli zdržovat na Jeju sedm dní. Za nejčastější důvod pro návštěvu ostrova považují touhu prožít přírodních scenérií Jihokorejského vulkanického dědictví. Yongje et al (2020) zmiňují, že v souvislosti s geologickým vývojem v čase je ostrov Jeju velmi mladý. Uvádí také, že vzhledem k původnímu reliéfu ostrova vzniklém sopečnou činností je poměrně dobře zachovalý a může sloužit jako území pro poznávání sopek či pozorování různých jevů s nimi spojených. Podle nich rozdíl v malém litologickém složení vedly k relativně strmým svahům rozkládajících se na severu nebo jihu a mírnějším svahům vyskytujících se na východě či západu. Takové geografické rysy z jejich pohledu měly zásadně ovlivnit místní toky. Pro většinu koryt místních toků, které se utvořily na severních a jižních svazích, dle jejich tvrzení platí, že se téměř nevyskytují na svazích orientovaných na východ nebo západ.

Yongje et al (2020) uvádějí, že ostrov Jeju je známý také díky své schopnosti pronikání dešťové vody pod povrch. Voda ze silných dešťů se podle nich infiltruje nebo rychle stéká do potoků, které se vlévají do nedalekého moře. Usuzují, že napršené množství vody po vydatných deštích teče jen několik hodin. Propustnost v mělkém podloží přičítají přítomností nesčetných zlomů vzniklých při ochlazení horké lávy. Popsali, že srážky na ostrově Jeju jsou velmi vysoké s ročním průměrem 2 161 mm.

Zároveň usuzují, že „ostrov bohů“ či také „Jihokorejská Havaj“ jak Jeju místní nazývají, je nejteplejším územím státu Jižní Korea s průměrnou roční teplotou 15,7 °C (3,2× vyšší než v hlavním městě Jižní Koreji, Soulu). Upozorňují, že nárůst teplot na ostrově v posledních letech způsobilo globální oteplování. Důsledkem je subtropické klima, které umožňuje místním farmářům pěstovat tropické ovoce jako např. avokádo, mango, pomeranče, mandarinky, guavu či papáju (na obrázku č. 2 je znázorněna zemědělská půda hnědou barvou; viz angl. agriculture).

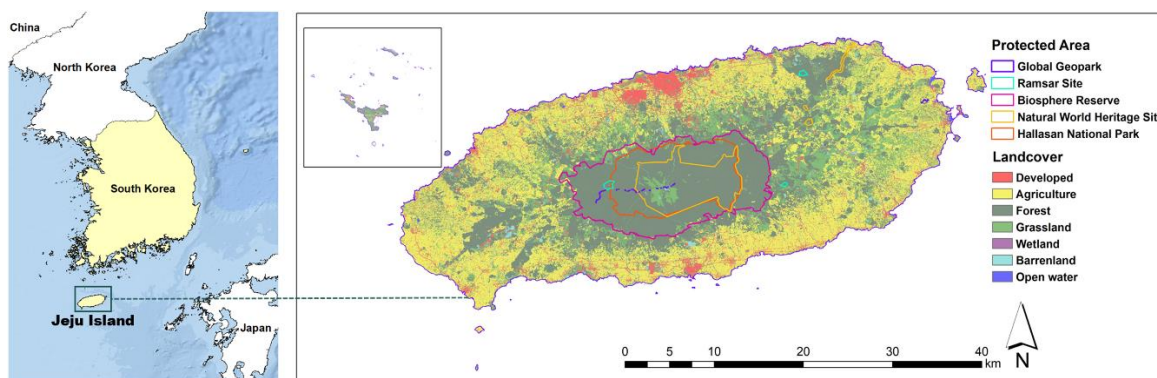
Obrázek 2 Geografické rozložení půdy a preference návštěvníků na ostrově Jeju, Jižní Korea Zdroj: MDPI.COM (2019)

Yongje et al (2020) uvádí, že obyvatelstvo ostrova Jeju neboli zvláštní samosprávná provincie (angl. Jeju Special Self-Governing Province), jak je jimi označována, čítá na 697 000 rezidentů (k roku 2019). Území je podle nich stálým domovem 293 000 rezidentů. Usuzují, že většina místních obyvatel žije v hlavním městě ostrova Jeju City, a také v druhém největším městě Seogwipo City. Podle jejich průzkumu během roku 1990 navštívilo ostrov necelé 3 miliony návštěvníků, v roce 2000 to bylo 4,1 milionů a v roce 2019 více než 15 milionů návštěvníků.

Jun et al (2021) uvádí chráněná území a přírodní bohatství, kterými se ostrov Jeju může pyšnit. Zařazují mezi ně například Hallasan National Park, Global UNESCO Geopark Jeju nebo Ramsar Site (česky „Síť mokřadů Ramsar“). Zmiňují, že vláda určila ostrov jako zvláštní samosprávnou provincii, aby byly respektovány geografické výhody a jeho místní, historický a sociokulturní potenciál. Vláda tak podle nich konala z důvodu motivace zřízení svobodného nezávislého ostrovního státu v roce 2006, což mělo vést ke zmírnění administrativní regulace a uplatnění mezinárodního standardu. Podotýkají, že od té doby se objevuje stále více zpráv, které poukazují na to, že je krajina ostrova vystavena různým hrozbám v důsledku nadměrného cestovního ruchu a rozvoje podporujícího mezinárodní výměnu. Odhadují, že v současné době ročně navštíví ostrov

Jeju něco kolem 15 milionů návštěvníků, kteří doufají, že při cestování poznají mimořádnou environmentální a sociokulturní hodnotu ostrova. Počet návštěvníků se podle nich neustále zvyšuje a odhadují, že v roce 2035 dosáhne 45 milionů.

Jun et al (2021) uvádějí, že krajinný pokryv ostrova se dělí na 7 kategorií. Zastavěná oblast (viz. červená barva na obrázku č. 3) podle nich zabírá 13 365,6 ha (7,23 %) ostrova, přičemž obsahuje zpevněné infrastruktury pro dopravu, obytné oblasti, průmyslové, obchodní, zábavní a veřejné zařízení. Další kategorií je podle nich plocha zemědělská (viz. žlutá barva na obrázku č. 3), která se rozprostírá na 65 608,3 ha (35,49 %) území a skládá se z úrodných polí, vinylových skleníků, sadů a jiné orné půdy. Kyslík vyrábějící lesnatá plocha (viz. tmavě zelená barva na obrázku č. 3) se dle jejich výpočtů ujímá 64 181,3 ha (34,7 %) a skládá se ze všech druhů lesních porostů, tedy lesů jehličnatých, listnatých a smíšených. Poukazují, že plochy travních porostů (viz. světle zelená barva na obrázku č. 3) zabírají 35 097,4 ha (19,0 %) a jsou tvořeny umělými a přírodními pastvinami a loukami. Další složkou jsou mokřady (viz. fialová barva na obrázku č. 3), které podle nich zaujímají 724 ha (0,39 %). Dodávají, že dvě zbývající kategorie zastupují plochy neúrodné půdy a plochy otevřených vod (viz. tyrkysová a modrá barva na obrázku č. 3).

Obrázek 3 Chráněná území a krajinný pokryv na ostrově Jeju, Jižní Korea Zdroj: Peerj.com (2021)

4.2 Charakteristika případu

Cestovní ruch má spoustu pozitivních, ale také negativních dopadů na vícero složek daných destinací. Existuje zřejmě pouhá hrstka míst na světě, kde se ještě cestovní ruch neujal svého. Destinace, u kterých tomu není jinak, jsou beze sporu ostrovy a ostrovní státy. Tato území a jejich místní obyvatelé jsou často velmi negativně ovlivněni turismem, který může způsobit socio-kulturní, ekonomické a environmentální problémy, se kterými je v mnoha případech velmi těžké nakládat a vypořádávat se s nimi.

Zkoumaným subjektem této bakalářské práce byl korejský podnikatel pan Changsun Park, se kterým se sám autor seznámil na jihokorejském ostrově Jeju v prosinci roku 2021. Člověk, který se rozhodl odpovídat na otázky v rámci polostrukturovaného rozhovoru, vést debaty širšího rozsahu nejen o problematice cestovního ruchu s jeho podnikáním spojeném, ale také poskytnout autorovi jedinečný autentický zážitek na celý život, je místní podnikatel. Pan Changsun Park podniká ve dvou oborech. Na jeho pozemku se rozkládají zahrady plné stromů mandarinky obecné (viz obr. č. 8). Citrusy pěstuje a následně prodává ve velkém maloobchodníkům z pevninské Jižní Koreji. V přízemí svého obydlí pan Park pronajímá skrze aplikaci „Live Anywhere“ svůj útulný apartmán (viz obr. č. 4, č. 5, č. 6, č. 7). Ostrov Jeju, na kterém informátor žije od narození, je dnes fenoménem nejen pro samotné Jihokorejce, ale pro celou východní Asii a zbytek světa.

Obrázek 4 Apartmán informátora Changsun Parka Foto: Vlastní (2021)

Obrázek 5 Apartmán Changsun Parka Foto: Vlastní (2021)

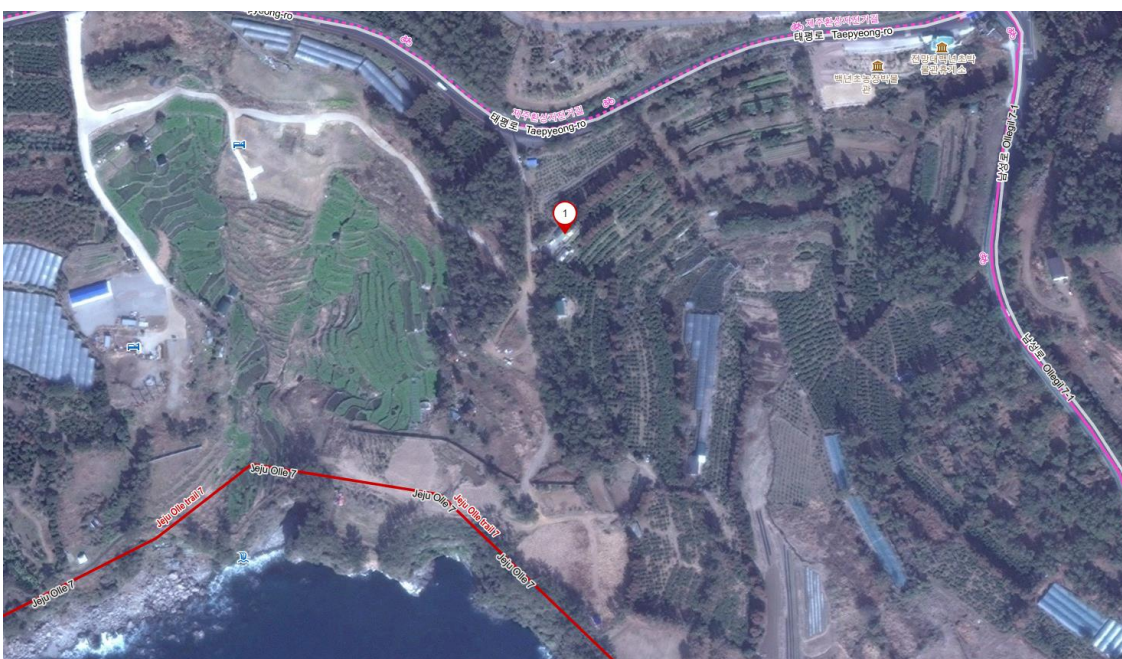
Obrázek 6 Apartmán Changsun Parka Foto: Vlastní (2021)

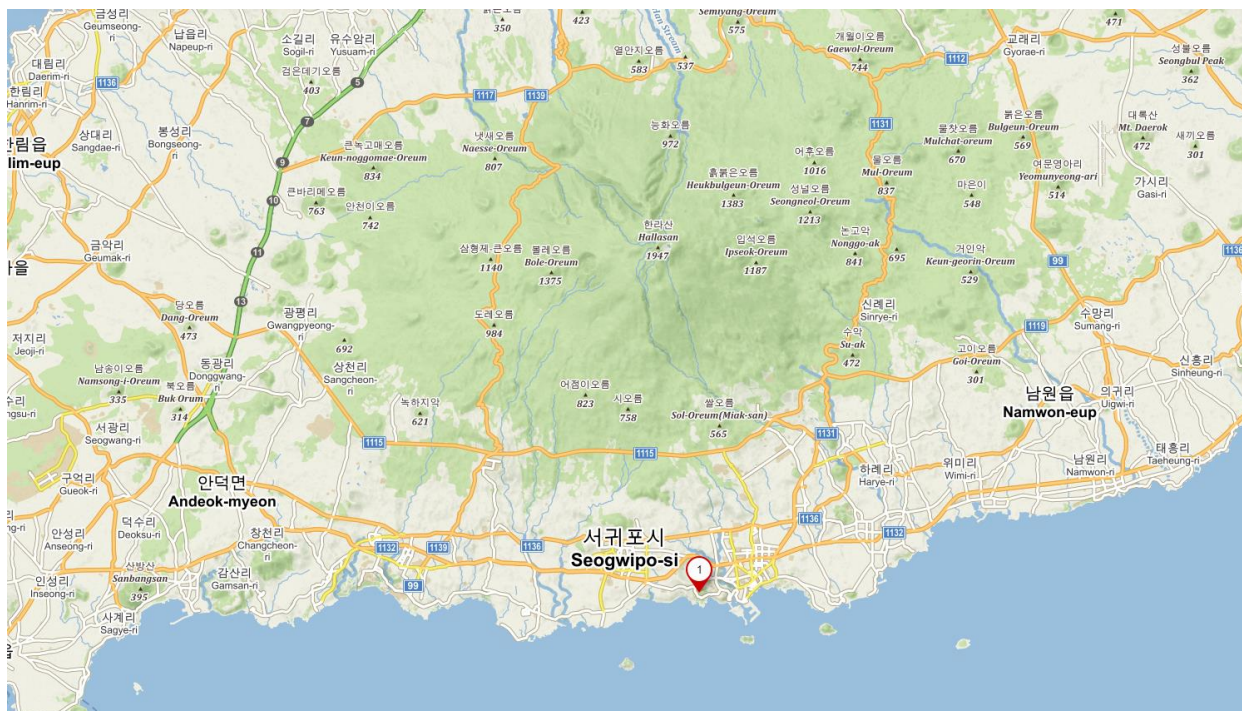
Obrázek 7 Apartmán Changsun Parka Foto: Vlastní (2021)

Obrázek 8 Výhled na pozemek s mandarinkami z terasy apartmánu Changsun Parka Foto: Vlastní (2021)

Obrázek 9 Letecký snímek s vyznačeným bodem pozemku Changsun Parka na ostrově Jeju, Jižní Korea Zdroj: Mapy.cz (2023)

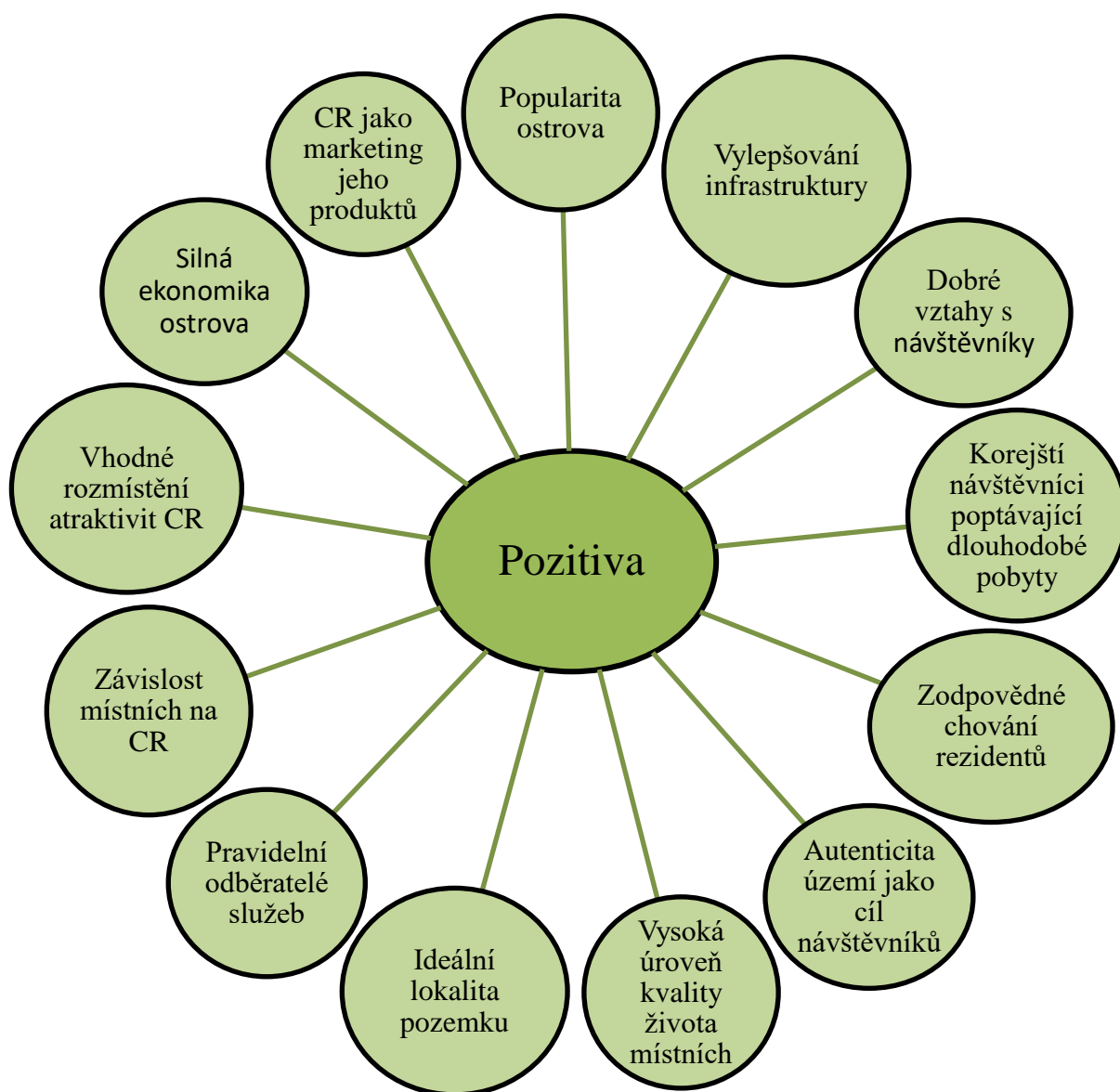
Obrázek 10 Orientační bod bydliště Changsun Parka na ostrově Jeju, Jižní Korea
 Zdroj: Mapy.cz (2023)

4.3 Výsledky výzkumu

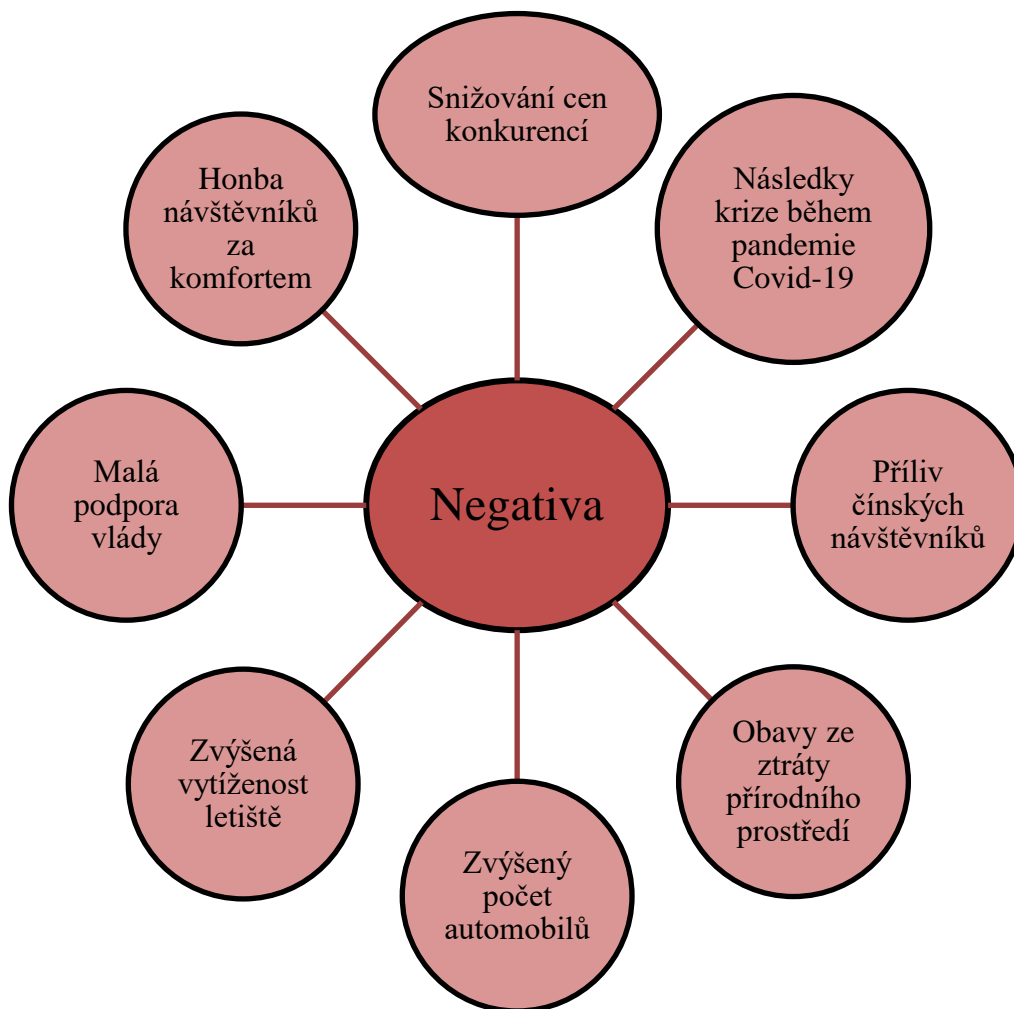
4.3.1 Získané shluky z rozhovorů

Na základě výzkumné otázky a shrnutých poznatků v teoretické části byly autorem připraveny podklady k provedení polostrukturovaného rozhovoru. Otázky se pokládaly informátorovi na základě předem sestavené struktury. Následně byly upraveny tak, aby volně navazovaly na autorovo zúčastněné pozorování zaznamenané v jeho terénním deníku. Z hotového rozhovoru bylo na základě metody GTM v primárním výzkumu identifikováno velké množství významových jednotek, ze kterých byly za pomoci otevřeného kódování seskupeny shluky za účelem identifikace dopadů cestovního ruchu na informátora. Ty se následně rozdělily na pozitivní a negativní. Jak bylo popsáno v metodologické části, s významovými jednotkami a následným seskupením do shluků bylo pracováno tak, aby se co nejvíce vztahovaly ke stanovené rámcové výzkumné otázce. Informátorem byl jihokorejský podnikatel Changsun Park žijící celý život na ostrově Jeju v Jižní Koreji.

Schéma 2 Identifikované pozitivní dopady

Schéma 3 Identifikované negativní dopady

4.3.2 Zjištěné dopady

Jak bylo popsáno v charakteristice případu (viz. kapitola 4.2), zkoumaný informátor podniká ve dvou odlišných oborech (prodej ovoce maloobchodníkům a pronajímání apartmánu skrze aplikaci „Live Anywhere“) a žije svůj autentický život na ostrově Jeju v Jižní Koreji. Z jeho odpovědí při rozhovoru a promluvy během zúčastněného pozorování bylo identifikováno velké množství významových jednotek, ze kterých lze vyvodit dopady cestovního ruchu. Ty se následně mohly pomocí otevřeného kódování seskupit do jednotlivých shluků a rozdělit na pozitivní a negativní. Takto byly v první fázi primárního výzkumu všechny shluky rozčleněny za pomoci otevřeného kódování pro lepší orientaci. Z celkového množství nalezených významových jednotek bylo seskupeno 13 pozitivních a 8 negativních shluků (viz. schéma č. 2 a č. 3; zelená barva pozitivní shluky, červená barva negativní shluky).

Informátor jako pozitivní vlivy cestovního ruchu na jeho podnikání a kvalitu života shledává například nabývání na popularitě ostrova, velké procento jihokorejských návštěvníků či zajištění vysoké kvality života pro místní obyvatelstvo. Dále uvedl jako pozitivní pravidelnost odběrů jeho produktů (mandarinek) a s tím spojené kontinuální vylepšování infrastruktury a dopravy na Jeju. V návaznosti na to shledává cestovní ruch v destinaci kvalitně udržitelný bez velkých známek environmentální újmy. Také návštěvníky vnímá pozitivně z pohledu vlivu na kvalitu života místních. Tu považuje za velmi vysokou i vzhledem ke značnému ekonomickému přínosu.

Jako negativní dopady na jeho podnikání zmiňuje časté podrážení cen konkurencí (např. velkých hotelů) nebo dlouho trvající ekonomickou krizi během pandemie Covid-19. Ačkoli kroky jihokorejské vlády shledává převážně pozitivně, během zmíněné krize se mu dle jeho slov nedostalo řádné podpory, kterou dostaly podniky a větší komplexy také nabízející ubytovací služby na ostrově. Pana Parka logicky trápí stále mizející nezastavěné plochy, které jsou odkupovány většinou developery za účelem výstavby nových komplexů či infrastruktur na místech, kde to již není více potřebné. Jedna z negativních položek, která informátora zjevně trápí, je nepřiměřeně vysoký počet automobilů na silnicích a letadel přilétajících do destinace. Na příkladu s automobily se během osobního styku podnikatel několikrát rozhněval a zmiňoval, že množství půjčovaných aut návštěvníkům vnímá jako nejvíce iritující aspekt cestovního ruchu na Jeju. S tím je spojeno ono prahnutí lidí po komfortu, za kterým informátor vidí také spoustu hrozeb pro jeho podnikání. Vznikajícím problémem podle něj může být i míšení kultur. Rok před dotazováním pana Parka čínští návštěvníci napáchali na území Geoparku Jeju mnoho škod a také se objevili podnikatelé pocházející ze stejnojmenného státu, kteří se zajímali o odkoupení pozemků na Jeju. To je z jeho strany neakceptovatelné, jelikož by se mohlo narušit velmi autentické a pro Jihokorejce zcela jedinečné prostředí ostrova.

4.3.2.1 Ekonomické dopady na podnikatelské aktivity

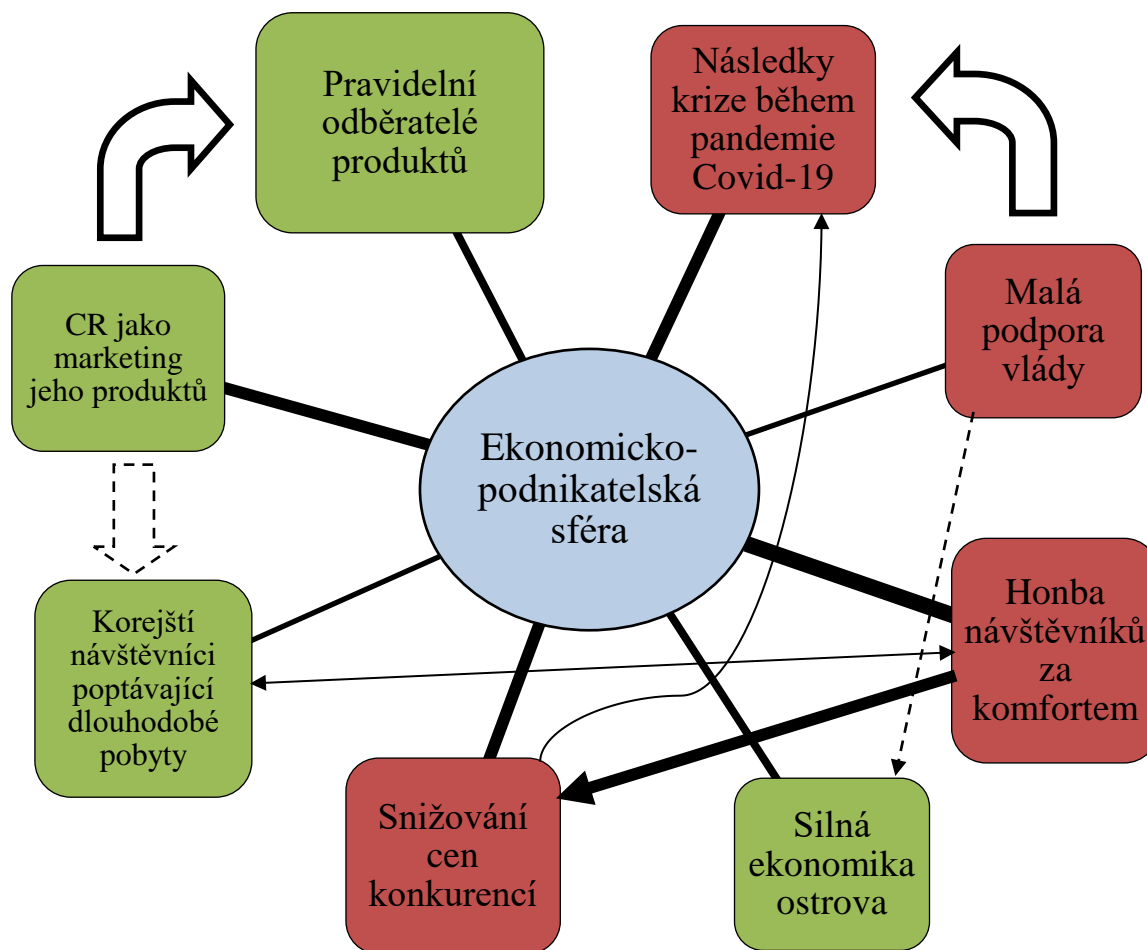

Schéma 4 Ekonomicko-podnikatelská sféra

Ze schématu č. 4 lze vypožorovat rovnoměrné množství pozitivních a negativních shluků (pozitivní jsou zobrazeny zeleně; negativní červeně). Je zřejmé, že na podnikání pana Changsun Parka má významně pozitivní vliv pravidelný odběr jeho produktů stálými zákazníky. Kvalita mandarinek z ostrova Jeju je dle jeho slov proslulá po celé Jižní Koreji. Plody jsou lidmi hodně diskutované a oblíbené, čímž se v podstatě kontinuálně vytváří neplacený marketing pro zdejší podnikatele. Těm se poté dostává vyšší poptávky po jejich produktech. Také velký příliv jihokorejských návštěvníků poptávajících dlouhodobější pobyty v destinaci mu následně může poskytnout osobní reference a zájem dalších zákazníků.

Posledním identifikovaným pozitivním dopadem v této sféře je silná ekonomika ostrova, o kterou se zcela bezkonkurenčně zaslouhuje cestovní ruch. Jak informátor během rozhovorů uváděl, ekonomika ostrova rapidně vzkvétá posledních 10 let, kdy je zájem

o ostrov (zejména ze strany Jižní Koreje a dalších asijských států) enormní. Navzdory finanční dominanci se podle něj podnikatelům menších rozměrů nedostává řádné finanční podpory. Zejména během krize způsobené pandemií Covid-19, která pro něj znamenala doslova katastrofu, nepocítil dostatečnou pomoc oproti větším firmám na Jeju.

Během promluv s informátorem velmi často došlo na téma z pohodlnosti a komfortu lidí v obecně. Byl to jeden z nejdiskutovanějších problémů, nad kterým se strávilo více času a dostávalo se do jeho hloubky. Prahnutí návštěvníků po komfortu je prý značné a lze jej vyčíst nejen z druhu poptávky návštěvníků, ale také z jejich chování. Přijíždějící návštěvníci velmi často vyhledávají hotely či pensiony s vyšší kvalitou ubytování namísto autentického a jedinečného zážitku v obklopení přírody. Příkladem může být snižování cen velkými komplexy během pandemie Covidu-19, kdy spousta návštěvníků zvolila tuto možnost přenocování o to rychleji. I proto se podnikatelům typu dotazovaného informátora zhoršily příjmy v tomto těžkém čase.

Na schématu je vidět, jak je v destinaci důležitý vztah mezi podnikatelem, klientem a státem. Dalo by se říct, že pro pozitivní výsledek musí být vše v rovnováze, jelikož se jednotlivé složky velmi ovlivňují. Ve schématu byla důležitost dopadů vyznačena pomocí tloušťky spojnic, čar a šipek. Čím tlustší spojnice, tím hlubší význam či dopad daný aspekt má.

4.3.2.2 Sociokulturní dopady na místní obyvatele

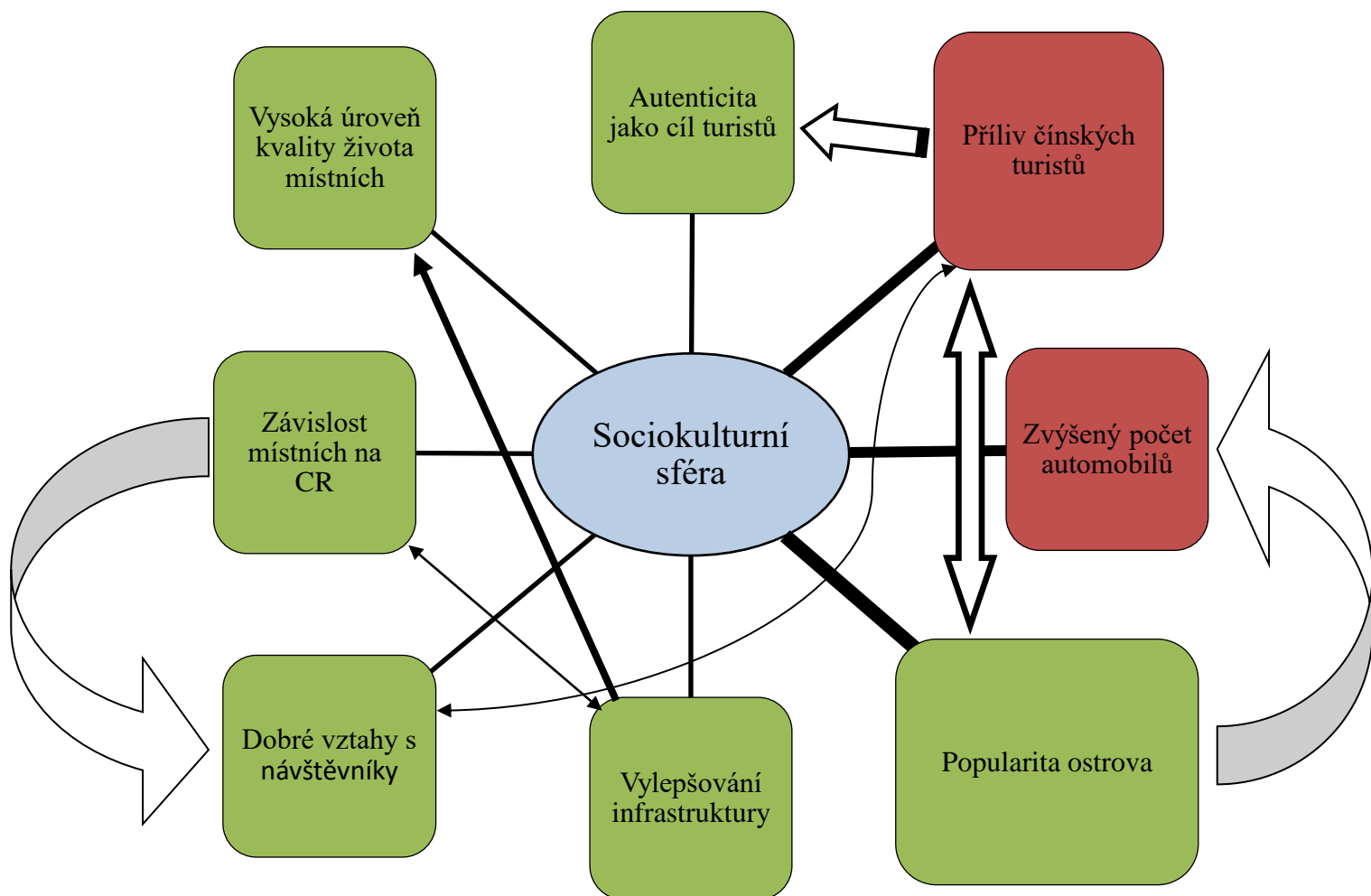

Schéma 5 Sociokulturní sféra

Schéma č. 5 nabízí náhled na sociokulturní sféru, ve které dominují zejména vnímané pozitivní dopady (pozitivní jsou zobrazeny zeleně; negativní červeně). Navzájem se velice ovlivňují, což lze vyčíst ze vzájemných spojení a šipek zobrazených ve schématu. Informátor se nejvíce opákoval v tématu popularity ostrova, která je dána jeho geologickým bohatstvím ve formě unikátního vulkanického dědictví. To přitahuje návštěvníky nejen přilehlých východoasijských států, ale i návštěvníky ze všech koutů světa. V rámci věhlasu ostrova je zvýšený zájem návštěvníků o půjčení automobilů. Informátora tento fakt znepokojuje a zmiňuje ho jako jeden z nejvíce iritačních aspektů sociokulturní sféry na Jeju.

S popularitou destinace je spojena její autenticita, která je zde zjevná a může lákat k více než jen navštívení destinace. Informátor se před pár lety znepokojil chováním

nejmenovaných čínských návštěvníků, kteří nerespektovali pravidla Geoparku a také poničili jeden z hotelů. Následně se prý zase jiní čínští občané měli zajímat o pozemky na ostrově. Takové jednání je podle jihokorejských úřadů nepřipustné. Jižní Korea je v takových věcech velmi důsledná a respektuje řád a pravidla. Příliv návštěvníků z autoritativní Číny byl poté na nějakou dobu pozastaven. Dle informátora by mohlo mít míšení kultur takového rázu zcela destruktivní dopady. Pakliže zrovna nedochází k takovýmto případům, bylo pochopeno, že vztah k návštěvníkům je na ostrově Jeju velmi pozitivní. Místní si uvědomují, jak nepostradatelní pro ně návštěvníci jsou. Z autorových vzpomínek na chování zdejších obyvatel by se hodila uvést slova jako úcta, pokora a vřelé přivítání. Jako kdyby postoj rezidentů přesně odpovídal prostředí, které na ostrově vybuodovali a neustále ho vylepšují.

4.3.2.3 Environmentální dopady

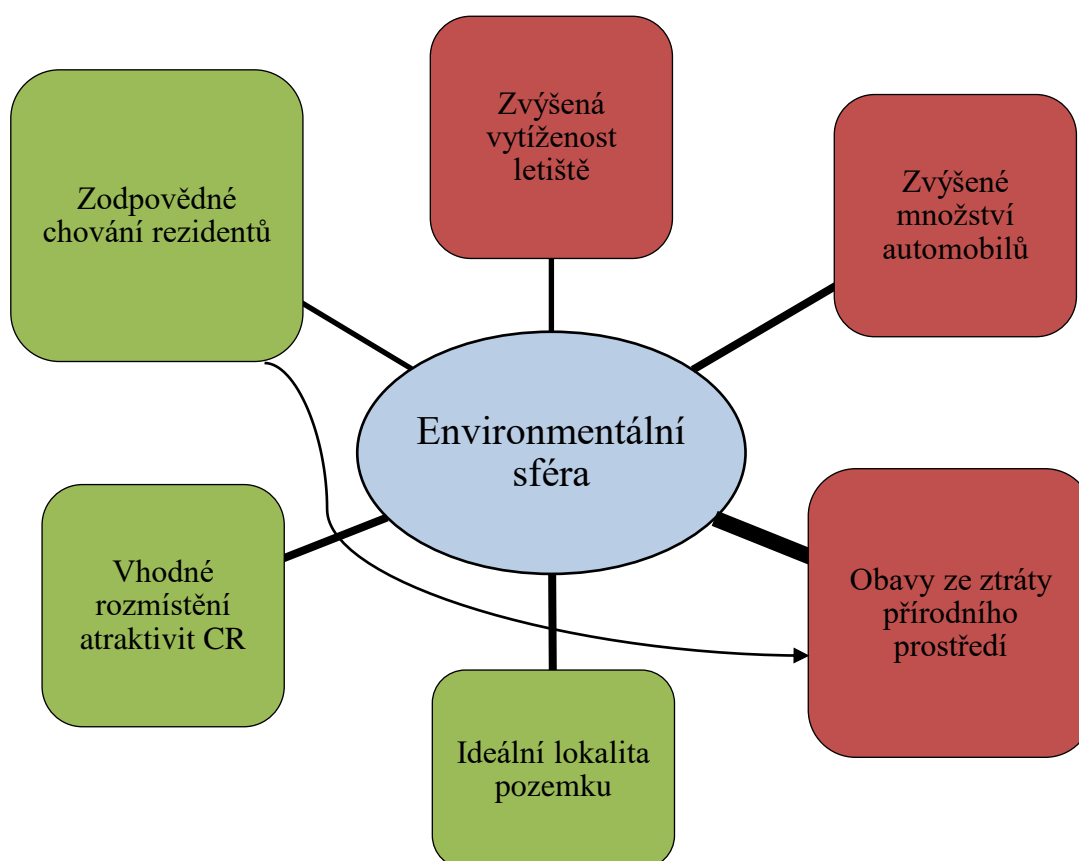

Schéma 6 Environmentální sféra

Poměr vnímaných environmentálních dopadů je 3:3, tedy 3 pozitivní a 3 negativní (pozitivní jsou zobrazeny zeleně; negativní červeně). Největší riziko informátor vidí ve ztrátě dosud nezastavěných ploch ostrova. Ačkoli rozvoj infrastruktury v rámci sociokulturních dopadů vnímá pozitivně, ve spojitosti s výstavbou nových budov a jiných zařízení se staví proti.

Z promluvy během zúčastněného pozorování má autor poznamenáno, že klíčové je podle informátora chování každého jedince na ostrově, s tím, že lze jen těžko ovlivnit činy návštěvníků. Říká, že je od těchto incidentů oproštěn díky ideální lokalitě jeho bydliště (viz. obr. č. 9). Považuje za ideální, že je vzdálen od hlavních komunikací a atraktivit cestovního ruchu. Tím stoupá míra vnímání autenticity v místě jeho žití a dle autorova mínění ono místo dokáže navodit právě takový pohled na danou problematiku.

Zvýšené množství příletů a vyskytující se počet automobilů na ostrově se informátorovi logicky nelíbí. Jak sám ale říká, těžko s tím něco udělat. Nezbyvá než se s tím postupně smířit a přijmout tento dopad za trvalý. Vzhledem k velikosti ostrova je pro návštěvníky velmi těžké během pár dní procestovat celé území bez automobilu či jiného motorového vozidla.

Jako pozitivní shledává ideální rozmístění atraktivit na Jeju. Cíle návštěvníků se nenachází na jednom místě, ale jsou dle jeho slov hezky rozptýleny, což alespoň trochu mírní rozrůstání se zdejších největších měst Jeju a Seogwipo.

5 Diskuse a shrnutí výsledků

Na základě poznatků v teoretické části a hlubšího zamyšlením se nad případem byla stanovena výzkumná otázka. Důvodem položení této otázky bylo více aspektů, zejména autorův osobní prožitek způsobil zájem o budoucí bádání a výzkum v rámci tohoto případu. To, jak rezident vnímá vlivy cestovního ruchu ve spojení s jeho svérázným stylem života a s jeho charakteristickým podnikáním v destinaci, motivovalo autora k pokračování výzkumu.

V teoretické části byly zmíněny pojmy typické pro ostrovní státy, jako např. izolovanost, iritace rezidentů či místní identita (jak obyvatel, tak prostředí destinace). Specifika ostrovů byla rozdělena do tří sfér, konkrétně na sociokulturní, ekonomickou a environmentální. Toto rozdělení bylo stanoveno instinktivně.

Primární výzkum práce přinesl 3 schémata popisující vazby mezi jednotlivými shluky. Tematickému rozdělení schémat napomohla teoretická východiska. Nalezené významové jednotky identifikované na základě dat autorova terénního deníku a odpovědí z polostrukturovaného rozhovoru se překvapivě shodovaly a navzájem doplňovaly navzdory časovému úseku, který mezi technikami získání dat uběhl.

Ze schématu týkajícího se dopadů na ekonomicko-podnikatelskou stránku lze usuzovat, že místní podnikatele a rezidenty pozitivně ovlivňuje ekonomická síla ostrova, která bývá podle odpovědí informátora podpořena osobním doporučením návštěvníků (zejména mezi Jihokorejci). Ačkoli je poměr pozitivních a negativních vlivů vyrovnán, dalo by se konstatovat, že celkový dopad cestovního ruchu na podnikání a ekonomické vnímání informátora je (kromě krize způsobené pandemií Covidu-19) převážně kladný. Velmi zajímavým a nejvíce zmiňovaným shlukem v této sféře a možná celkově bylo prahnutí po komfortu návštěvníků. Ačkoli informátor toto vnímá negativně, na ostrovní ekonomiku tento aspekt z pohledu zájmu o hotely a jiné luxusnější ubytovací zařízení působí pozitivně. Otázka zní, zda díky této vlastnosti návštěvníci sami nepřichází o možnost kulturního a sociálního poznání ostrova.

Sociokulturní dopady znamenaly pro autora nejzajímavější část výzkumu. Odpovědi na otázku, jak místní vnímají vliv, tak obsáhlého odvětví, které zásadně ovlivňuje kulturu a sociální vztahy lokalit po celém světě v posledních desíletích, jsou velmi lákavé. Z poznámek v terénním výzkumu se nepodařilo najít ani jeden negativní prvek, který by výrazně zasahoval do sociokulturního prostředí informátora. Až

z rozhovoru se podařilo získat významové jednotky negativního rázu. Pozitivní faktory však zcela jistě dominují. Po delším bádání nad schématem se usoudilo, že popularita ostrova sice může způsobit negativní dopady na sociokulturní dimenzi ostrovanů na Jeju, ale v dlouhodobém měřítku nastolený řád, vstřícnost místních k návštěvníkům a jejich hrdoost na památku destinace by ji neměla zásadně narušovat.

U environmentálních dopadů se nepodařilo identifikovat takový počet vazeb mezi jednotlivými shluky, což může pramenit ze složitosti sociokulturních vztahů, které jsou více diskutovány v rámci ostrova. Celkově na autora působil postoj k dopadům na environmentální prostředí klidně. Při poslouchání odpovědí na toto téma byl z odpovědí informátora cítit klid a přesvědčení, že jihokorejská zodpovědnost a pokora k cennému přírodnímu prostředí ostrova nemůže ohrozit tuto sféru.

Metodou GTM se dokázalo pomocí primárního kvalitativního výzkumu odpovědět na rámcovou výzkumnou otázku, která zjišťovala, jak místní obyvatel jihokorejského ostrova Jeju vnímá dopady cestovního ruchu na jeho podnikání a na autenticitu života v destinaci. Z výsledků schémat, jejich obsahu a popisu vyplývá, že pan Changsun Park vnímá cestovní ruch převážně pozitivně. Je to odvětví, díky kterému podniká, cítí se svobodně a necítí se jím být omezován.

Případová studie byla založena na 1 informátorovi. To znamená, že jeho výsledky nelze pro destinaci zobecňovat. Navzdory tomu se úspěšně podařilo nalézt dostatečné množství nasbíraných „měkkých“ dat a přetvořit je v jejich abstraktní zobrazení pomocí schémat (viz. schéma č. 4, 5, 6). V rámci výzkumu bylo umožněno proniknout hlouběji do tématu díky osobnímu poznání informátora a seznámení se s prostředím, ve kterém se každý den pohybuje a podniká.

6 Doporučení pro výzkum i praxi

Na základě přesnějších výsledků výzkumu se doporučuje shromáždit data od více informátorů. Poté by se dalo plošně určit, jak místní obyvatelé a podnikatelé vnímají zkoumané dopady.

Vzhledem k tomu, že výsledky provedeného výzkumu nejsou příliš zobecnitelné, otevírá se možnost pro navazující kvantitativní výzkum. Důležité je však předem do hloubky poznat tento kvalitativní případ a na základě toho v budoucnu provést šetření. Tomu by mohla pomoci stanovená hypotéza vycházející ze získaných dat, tedy schémat, zjištěných dopadů.

Hypotéza byla sestavena na základě úvahy o 2 proměnných ze zjištěných sociokulturních dopadů, navzdory tomu, že mohla být vyvozena z podnikatelsko-ekonomického, sociokulturního či environmentálního modelu. V rámci schématu byly zvažovány 4 proměnné, nakonec však byly vybrány 2 proměnné, a to konkrétně popularita ostrova a autenticita jako cíl návštěvníků. Vzhledem k závažnosti a významnosti sféry sociokulturních dopadů byla vytvořena následující hypotéza pro tuto oblast: „*S rostoucí popularitou ostrova klesá míra autenticity destinace*“.

Informátorovi se doporučuje pokračovat v nastoleném zvyku pronájmu apartmánu pouze pro dlouhodobější pobyty, jelikož právě to má velký vliv na autenticitu lokality. Také by se měl držet vřelých vztahů s návštěvníky, kteří se stanou jeho hosty. Vzhledem k marketingu v podobě osobního doporučení by jeho osobitý přístup mohl přilákat ještě větší množství zájemců. Také styl práce a cit pro vnímání přírody, o kterém s autorem vedl hovory, jsou pro jeho budoucí úspěch důležité.

Obecně se pro všechny podnikatele v destinaci doporučuje vytváření autentického prostředí pro jejich potenciální návštěvníky, kterým se naskytne prožití neobyčejného zážitku s případným hlubším poznáním zdejší kultury či unikátního přírodního potenciálu ostrova. To by mohlo mít přesah z hlediska dopadů na infrastrukturu či v podobě environmentálních vlivů.

7 Závěr

Cílem práce bylo prozkoumat a zhodnotit dopady cestovního ruchu na místního obyvatele jihokorejského ostrova Jeju. Zpracováním se naplnil cíl tohoto výzkumu a byla nalezena odpověď na výzkumnou otázku. Pomocí kvalitativního výzkumu se podařilo získat potřebná data a stanovit hypotézu, která má potenciál pro další kvantitativní výzkum. Z pohledu vzdálenosti zkoumaného území se autorovi dostalo jedinečné šance k provedení šetření, což považuje za úspěšné, a zároveň motivující pro další zkoumání. Pro zobecnění výsledků na destinaci by bylo ideální posbírat data od většího množství informátorů. Tato studie však byla omezena na jednoho informátora vzhledem k okolnostem, které autora potkaly.

Ve spojitosti s vysokou popularitou ostrovních států se dá předpokládat neustále zvyšující se zájem o tyto destinace. Může se tedy očekávat, že dopady sociokulturní, ekonomické či environmentální povahy se budou stále dokola objevovat. Inspirací pro vyrovnání se s takovými vlivy by mohl být zkoumaný informátor Changsun Park, který s ohledem na exotičnost a celkovou popularitu ostrova Jeju zachovává klid, k rychlým změnám se staví pozitivně a udržuje si jakýsi zdravý nadhled. Uvědomuje si, že endogenní ekonomika a cestovní ruch by měli tvořit jakousi symbiózu. Sám podporuje kulturní identitu a nenechává se ovlivnit komercializací světa okolo něj.

8 Seznam zdrojů

ALBALADEJO, I.P., M.I. GONZÁLEZ-MARTÍNEZ M.I., MARTÍNEZ-GARCÍA, M.P. Quality and endogenous tourism: An empirical approach. *Tourism Management*, April 2014. Vol. 41, p. 141-147. Doi: <https://doi.org/10.1016/j.tourman.2013.09.006>

BAKOS, T. Východiska hodnocení ekonomického dopadu cestovního ruchu. *Regionální rozvoj a cestovní ruch*, 2011. Vyd. 15. s. 381. ISBN 978-80-87035-44-3.

BALDACCHINO, G. Islands and despots. *Commonwealth & Comparative Politics*, 2012, Vol. 50, No. 1. p. 103-120. Doi: 10.1080/14662043.2012.642119

BRUNT, P., COURTNEY, P. Host perceptions of sociocultural impacts. *Annals of Tourism Research*. July 1999, Vol. 26, p. 493-515 Doi: 10.1016/S0160-7383(99)00003-1.

COCA-STEFANIAK, J. A. *International Journal of Tourism Cities*. December 2019. Vol. 5 No. 4, p. 513-518. ISSN 2056-5607.

COOPER, C., FLETCHER, J., GILBERT, D., FYALL, A., WANHILL, S. *Tourism, Principles and Practise*. London: Prentice Hall, 2005. s. 851. ISBN 978-0-273-71126-14.

CORRIE, K., STOECKL, N., CHAIECHI, T. Tourism and economic growth in Australia: an empirical investigation of causal links. *Tourism Economics*, 2013. Vol. 10, No. 6, p. 1317–1344. Doi: 10.5367/te.2013.0241

CROES, R.R. A paradigm shift to a new strategy for small island economies: Embracing demand side economics for value enhancement and long term economic stability. *Tourism Management*, June 2006. Vol. 27, No. 3, p. 453-465. Doi: <https://doi.org/10.1016/j.tourman.2004.12.003>

DOXEY, G.V. A causation theory of visitor-resident irritants; Methodology and Research Inference, Paper Tiber at San Diego, California, The Travel Research Association Conference, 1975. Vol. 3, No. 6, s. 195–198.

DWYER, L., FORSYTH, P., SPURR, R. Evaluating tourism's economic effects: new and old approaches. *Tourism management*, June 2004, Vol. 25, No. 3, p. 307-317. Doi: [https://doi.org/10.1016/S0261-5177\(03\)00131-6](https://doi.org/10.1016/S0261-5177(03)00131-6)

ENNEW, Ch. Understanding the economic impact of tourism. *World*, 2003. Vol. 477, p. 463-466.

FISCHER, D. M., SPENCER, A.W., YOUNG-HEE, R., CHOONG-KI, K. The Geographic Spread and Preferences of Tourists Revealed by User-Generated Information on Jeju Island, South Korea. *Land*, March 2019. Vol. 8, No.5, p. 73. Doi: <https://doi.org/10.3390/land8050073>

FLETCHER, J. E. Input-output analysis and tourism impact studies [online]. *Annals of Tourism Research*, 1989. Vol. 16, No. 4, p. 514-529. Doi: [https://doi.org/10.1016/0160-7383\(89\)90006-6](https://doi.org/10.1016/0160-7383(89)90006-6)

GHATAK, S., INGERSENT, K.A. *Agriculture and Economic Development*. Wheatsheaf Books, 1984. s. 380. ISBN 0710801424.

GO, F. M., GOVERS, R. Integrated quality management for tourist destinations: a European perspective on achieving competitiveness. *Tourism Management*, February 2000, Vol. 21, p. 79-88. Doi: [https://doi.org/10.1016/S0261-5177\(99\)00098-9](https://doi.org/10.1016/S0261-5177(99)00098-9)

GOLDMAN, G., NAKAZAWA, A., TAILOR, D. *The Economic Impacts of Visitors to your community*. University of California, Berkeley, California, USA, 1995, Vol. 8, p. 144.

GÖSSLING, S., HALL, C. M. Uncertainties in predicting tourist flows under scenarios of climate change. *Climatic change*, March 2006. Vol. 79, No. 3-4, p. 163-173. Doi: <https://doi.org/10.1007/s10584-006-9081-y>

HALL, C. M. *Introduction to Tourism in Australia: Impacts, Planning and Development*. Longman, Melbourne, Australia, 1991. pp. 208. ISBN 9780582663787.

HALL, C. M. *Tourism – Rethinking the Social Science of Mobility*. London: Pearson Prentice Hall, 2005. p. 486. ISBN 0-582-32789-X

HNILICOVÁ, Helena. Kvalita života a její význam pro medicínu a zdravotnictví. Kvalita života a zdraví, 2005, s. 205-216.

JUN B., KIM I., SHIN J., KWON H. Development of landscape conservation value map of Jeju island, Korea for integrative landscape management and planning using conservation value of landscape typology. PeerJ, June 2021. Doi: <https://doi.org/10.7717/peerj.11449>

JUROWSKI, C., UYSAL, M. A Theoretical Analysis of Host Community Resident Reactions to Tourism. Journal of Travel Research, November 1997, Vol. 36, p. 3–11. Doi:10.1177/004728759703600202

KIM, K., UYSAL, M., SIRGY, M. J. How does tourism in a community impact the quality of life of community residents? Tourism Management, June 2013, Vol. 36, p. 527-540. Doi: <https://doi.org/10.1016/j.tourman.2012.09.005>

KŘIVOHLAVÝ, J. Pozitivní psychologie. Praha: Portál, 2004, Vyd. 1. s. 200. ISBN 80-7178-835-X.

KUO, N. W., CHEN, P.H. Quantifying energy use, carbon dioxide emission, and other environmental loads from island tourism based on a life cycle assessment approach. Journal of cleaner production, 2009. Vol. 17, No. 15. p. 1324-1330. Doi: <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2009.04.012>

LI, X., KIM, J. S., LEE, T. J. Collaboration for community-based cultural sustainability in island tourism development: A case in Korea. Sustainability, June 2021, Vol. 13, No. 13. p. 7306. Doi: <https://doi.org/10.3390/su13137306>

LIANG, A. R. D. L. Assessing the impact of co-branding of island destination and tourism activities on tourists' reactions. Current Issues in Tourism, August 2014. Vol. 20, No. 5. p. 536-551. Doi: <https://doi.org/10.1080/13683500.2014.946476>

LOUTFI, M., MOSCARDINI, A. O., LAWLER, K. Using system dynamics to analyse the economic impact of tourism multipliers. In: Proceedings of the 18th International

conference of the System Dynamics Society, August 2000. Albany, NY: System Dynamics Society. p. 132-232.

MAJEROVÁ, V., KOSTELECKÝ T., SÝKORA L. Sociální kapitál a rozvoj regionu: příklad Kraje Vysočina. Praha: Grada, 2011. Sociologie (Grada). ISBN 978-80-247-4093-5.

MALÁ, V. a kol. Základy cestovního ruchu. Fakulta mezinárodních vztahů, VŠE, Praha 2002, Vyd. 1, s. 100. ISBN 80-245-0439-1.

Mapy.cz [online]. Seznam.cz, 2023 [cit. 2023-04-22]. Dostupné z: <https://mapy.cz/zakladni?source=osm&id=13740633&ds=1&x=126.4353338&y=33.4291177&z=11>

MITCHELL, R.E. a D.G. REID. Community integration: Island tourism in Peru. *Annals of Tourism Research*, January 2001. Vol. 29, No. 1, p. 113-139 Doi: [https://doi.org/10.1016/S0160-7383\(00\)00013-X](https://doi.org/10.1016/S0160-7383(00)00013-X)

MÜHLINGHAUS, S., WÄLTLY, S. Endogenous Development in Swiss Mountain Communities. *Mountain Research and Development*, August 2001, Vol. 21, No. 3, p. 236-242. Doi: [https://doi.org/10.1659/0276-4741\(2001\)021\[0236:EDISMC\]2.0.CO;2](https://doi.org/10.1659/0276-4741(2001)021[0236:EDISMC]2.0.CO;2)

NADAL, J., FONT A., ROSSELLO, A. "The economic determinants of seasonal patterns". *Annals of Tourism Research*, July 2004, Vol. 31, No. 3, p. 697-711. Doi: <https://doi.org/10.1016/j.annals.2004.02.001>

OLWIG, K.R. Are islanders insular? A personal view*. *Geographical Review*, November 2019. Vol. 97, No. 2, p. 175-190. Doi: <https://doi.org/10.1111/j.1931-0846.2007.tb00397.x>

PAGE, S. J., CONNELL, J. *Tourism: A Modern Synthesis*. London: Thomson, 2006. s. 546. ISBN 978-1-84480-198-5.

PAGE, S.J. *Tourism Management: Managing for Change*. Amsterdam: Elsevier, 1995. s. 473. ISBN 0750682051

PARRA-LÓPEZ, E., MARTÍNEZ-GONZÁLEZ, J. A. Tourism research on island destinations: a review. *Tourism Review*, 2018. Vol. 83, No. 2, p. 133-155. ISSN 1660-5373.

PEARCE, D. G. *Alternative tourism: concepts, classifications and questions*. Tourism alternatives, University of Pennsylvania Press, 2016, pp. 18–30. Doi: <https://doi.org/10.9783/9781512807462-005>

POETSCHKE, B.: Klíčové faktory úspěchu pro partnerství veřejného a soukromého sektoru v plánování ostrovního cestovního ruchu. In: Conlin, MV a Baum, T., 1995, *Ostrovní cestovní ruch: Principy a praxe managementu*, Chichester: John Wiley & Sons Ltd.

RACKHAM, O. Island landscapes: some preliminary questions. *Journal of Marine and Island Cultures*, December 2012, Vol. 1, No. 2, p. 87-90. Doi: <https://doi.org/10.1016/j.imic.2012.11.001>

RYGLOVÁ, K. *Cestovní ruch: soubor studijních materiálů*. 3. dopl. vyd. Ostrava: Key Publishing, 2009, s. 210. ISBN 978-80-7418-028-6.

ŘIHÁČEK Tomáš; ČERMÁK Ivo; HYTYCH Roman a Kolektiv. *Kvalitativní analýza textů: Čtyři přístupy*. 1. vydání Brno Masarykova univerzita, 2013 ISBN 978-80-210–6382-2.

SASTRE, F., BENITO, I. The role of transnational tour operators in the development of Mediterranean island tourism. In: Ioannides, D., Apostolopoulos, Y. and Sonmez, S., *Mediterranean Islands and Sustainable Tourism Development: Practices, management and policies*, 2001, 69-86 s.

SHARPLEY, R. Tourism in Cyprus: Challenges and opportunities. *Tourism Geographies*, November 2010, Vol. 3, No. 1, p. 64-86. Doi: <https://doi.org/10.1080/14616680010008711>

SHELDON, P. J. The challenges to sustainability in island tourism. Occasional Paper, School of Travel Industry Management, University of Hawaii, October 2005, Vyd. 1, s. 12.

SCHUBERT, S.F., BRIDA, J.G., RISSO W.A. The impacts of international tourism demand on economic growth of small economies dependent on tourism. *Tourism Management*, April 2011, Vol. 32, p. 377-385. Doi: <https://doi.org/10.1016/j.tourman.2010.03.007>

SKOKAN, K. Konkurenceschopnost, inovace a klastry v regionálním rozvoji. Ostrava: Repronis, 2004. ISBN 80-7329-059-6.

SLEE, B. Endogenous development: a concept in search of a theory. *Options Mediterraneennes*, 1993, Vol. 54, p. 43-54.

STYNES, D.J. Economic impacts of tourism. 1997.

SUNLU, U. Environmental impacts of tourism. Bari: CIHEAM, 2003 In: Camarda D. (ed.), Grassini L. (ed.). *Local resources and global trades: Environments and agriculture in the Mediterranean region*, s. 263-270.

TREJOS, B., CHIANG L.N. Local economic linkages to community-based tourism in rural Costa Rica. *Singapore journal of tropical geography*, November 2009, Vol 30, No. 3, p. 373-387. Doi: <https://doi.org/10.1111/j.1467-9493.2009.00375.x>

VYSTOUPIL, J., ŠAUER, M. *Základy cestovního ruchu*. Brno: Masarykova Univerzita, 2005, 156 s. ISBN 80-716-414-2.

WEAVER, D. B., FENNEL, D. A. The Vacation farm sector in Saskatchewan: a profile of operators. *Tourism Management*, September 1997, Vol. 18, No. 6, p. 357-365. Doi: [https://doi.org/10.1016/S0261-5177\(97\)00039-3](https://doi.org/10.1016/S0261-5177(97)00039-3)

WHOQOL. World Health Organisation [online], 2007. [cit. 2023-04-14]. Dostupné z: <https://www.who.int/tools/whoqol>

WILKINSON, P.F. Island tourism: sustainable perspectives. *Annals of Tourism Research*, 2012. Vol. 39, No. 1. p. 505-506. Doi: 10.1016/j.annals.2011.11.004

YONGJE, K., CHANG, W.K., YONGCHEOL, K., JAESOO, L., KYOOCHUL, H., SEI SUN HONG, W.B.P., GI, W.K., JUN, B.P., YOUNG, K.S., SEOK, H.Y., YONGMUN, J. *Geological Splendors of Jeju Island*. Korea Institute of Geoscience and Mineral Resources (KIGAM), Jeju Research Institute (JRI), 2020. Vyd. 1., p. 260.

ZELENKA, J. *Aplikace umělé inteligence a kognitivní vědy v udržitelnosti cestovního ruchu*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2014. ISBN 978-80-7435-354-3.

ZELENKA, J. *Cestovní ruch. Marketing*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2015. 247 str., ISBN 978-80-7435-543-1.

ZELENKA, J. *Udržitelný cestovní ruch: management cestovního ruchu v chráněných územích*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2013. ISBN 978-80-7435-244-7.

ZELENKA, Josef a Martina PÁSKOVÁ. *Výkladový slovník cestovního ruchu. Kompletně přeprac. a dopl. 2. vyd.* Praha: Linde Praha, 2012. ISBN 978-80-7201-880-2.

ZEMAN, M. *Koncept SEIQoL jako nástroj pro hodnocení kvality života*. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Zdravotně sociální fakulta, katedra klinických oborů, 2008, s. 149. ISSN 1212-4117.

9 Přílohy

9.1 Přepis rozhovoru s panem Changsun Parkem

Můžete se, prosím, představit a uvést Vaše zájmy a záliby? Popřípadě nastínit, co je podstatou Vašeho života.

Jmenuji se Changsun Park. Žiju na ostrově Jeju, v Jižní Koreji, kde jsem také vyrůstal. Jsem už v důchodu, ale přesto podnikám a mám svůj vlastní byznys. Volný čas trávím prací se dřevem, pěstováním mandarinek a ježděním na mém koni. Celkově jsem rád se svojí rodinou, trávím čas venku a chodím na procházky. Ostrov a jeho prostředí jsou mým životem.

Jaký máte názor na cestovní ruch v rámci ostrova?

Ostrov Jeju a cestovní ruch pro mě v této fázi života znamená symbiózu. Dřív jsem příliv návštěvníků odsuzoval, ale nyní je cestovní ruch pro ostrov nepostradatelnou složkou, velmi důležitý pro nás pro všechny. Je populárním, a nejen pro místní z ostrova, v podstatě celá pevnina² považuje Jeju za místo, kam se chce jednou každý podívat. Je to taková naše „korejská Hawaj“. Místní obyvatelé hodně těží z návštěvníků a jsou na nich závislí. Příliv návštěvníků v podstatě určuje ceny podnikatelů na ostrově. Jeju je relativně hodně vzdálené pevnině, takže je logické, že jsou ceny ještě vyšší. A to je za mě dobře, protože to svým způsobem reguluje počty příjíždějících a ve finále zmírňuje problémy, které oni způsobují ostrovu. Za cestovní ruch u nás na Jeju jsem vděčný, nemohl bych bez něj provozovat jednu z mých podnikatelských aktivit a neměl bych se tak dobře (směje se).

---

²

Pevninský stát Jižní Koreji

Narazil jste na problémy spojené s přílivem návštěvníků na ostrov, míníte tedy, že dopad cestovního ruchu na ostrov Jeju je spíše negativní?

Ne, v žádném případě. Celkově ho vidím jako velmi pozitivní.

Ale problémy s ním jsou. Mohl byste mi popsat, jaký má podle Vás cestovní ruch dopad na sociokulturní složku ostrova Jeju?

Vliv cestovního ruchu na socio kulturní složku místních obyvatel je samozřejmě velký. Jedno z pěti aut, které denně potkáváme na ulici je auto půjčené z autopůjčovny pro návštěvníky, a že to je už nějaký ten pátek, co si na to zvykám. Jdete na pobřeží se svým koněm, ale ono není prázdné nebo plné sousedů. Jsou to návštěvníci, kdo se tu fotí a prochází se prakticky celé dny. Navzdory těmto věcem máme velmi dobrý vztah k návštěvníkům. Nevnímám žádné hroživé problémy v tomto směru. Je to tu zvládnuté velmi dobře a nemyslím si, že by měl cestovní ruch např. zničit různé zvyky či naši kulturu. To vůbec ne.

Jak vnímáte environmentální stránku věci? Myslíte si, že cestovní ruch ohrožuje přírodní památky ostrova?

Z mého pohledu jihokorejská vláda situaci zvládla velmi dobře. Navzdory tak velkému počtu příjíždějících návštěvníků se daří je nasměrovat na místa, kam je potřeba. Geopark je toho důkazem. Celkově si myslím, že díky dobré organizaci vedení Geoparku Jeju je vše udržitelné a v dobrém stavu. Samozřejmě se mi ale nelíbí, že je např. čím dál tím méně divoké přírody a nezastavěných ploch, když se neustále něco staví. S tím bohužel nic neudělám, člověka to ale mrzí, když pamatuje, jak to tu vypadalo, když jsem byl malý kluk.

A jak vnímáte dopad cestovního ruchu na ekonomiku ostrova Jeju?

Rozhodně prosperuje. Dopady dělají lokální ekonomiku obrovskou (silnou) od té doby, co je Jeju na dream listu tak velkého počtu lidí (hlavně Korejců). Dlouhé roky zpátky bývalo Jeju pouze o farmaření. Bylo to tu dost náročné s vodou. Jediná dostupná voda byla podzemní nebo mořská, takže to nebylo jednoduché. Ale díky cestovnímu ruchu se mohlo zafinancovat do technologií získávající více podzemní vody na povrch či filtrovat

vodu mořskou. To přineslo více a více možností a zajištění spoustu nových zařízení lákající návštěvníky k nám na Jeju a větší komfort pro všechny.

V první otázce jste zmínil, že vedete svůj vlastní byznys. V jakém oboru, prosím, podnikáte?

Podnikám v malém, mám lokální malou firmu. Spoléhám na mé pravidelné odběratele a jsem svobodný. V podstatě mám 2 odlišné byznysy. Mým hlavním příjmem je prodávání mandarinek, které sám pěstuji a s láskou opečovávám. Mandarinky na ostrově Jeju jsou neobyčejně šťavnaté a chutné. Ostrov je tím přímo proslulý. Jsou tu perfektní podmínky pro tento druh ovoce. S mým příjmem jsem velmi spokojený. Ročně sklídím okolo 4 tun mandarinek.

Mojí druhou obživou je pronájem útulného apartmánu pro 2-4 osoby. 100 % návštěvníků, kteří se u mě ubytují, jsou Korejci, lidé žijící na pevnině Jižní Koreji. Zatím to nejsou cizinci, ačkoli bych si to přál. Aplikace, kterou používám se nazývá Live Anywhere. Je to pro mě lepší cesta než aplikace Airbnb, jelikož mi umožňuje ubytovat lidi, kteří mají zájem o dlouhodobější pobyty. Mám rád, když u mě klienti zůstanou pár týdnů či měsíců, abych je mohl poznat a nevyměňoval stále nové a nové klienty. Ubytování je situováno v přízemí mého domu, tím pádem je pro mě docela důležité, abych věděl, koho si vlastně беру do baráku.

Jak jste zvládal koronavirovou krizi?

Covid byl bezesporu nejhorší čas za celou éru mého podnikání. Byla to dost katastrofa. Ceny všeho se raketově zvýšily, příjmy klesly na nulu a všichni byli ve stresu. Nyní už je situace uklidněná. Rád bych řekl, že se vše vrátilo do normálu, ale není tomu tak. Vlastně vše funguje, tak jak fungovalo před krizí, bohužel ale není tak dobrá poptávka jako předtím. Také jsem během Covidu nedostal žádnou podporu od vlády, zatímco ostatní (větší) podnikatelé získali poměrně velký finanční obnos.

Jaký je Váš názor na velké hotelové komplexy a jim podobné zařízení vybudované na ostrově?

Nevím toho o hotelovém průmyslu příliš. Nicméně vím, že konkurence v tomto odvětví je opravdu vysoká. Většinou hotely výrazně snižují ceny svých služeb oproti místním lokálním podnikatelům nabízejícím ubytování. A s tím se upřímně nedá nic moc dělat. Je to nefér a mnoho místních podnikatelů kvůli tomu přichází o cashflow v jejich byznyse. Během covidu hotely ceny dokonce několikanásobně podrazili a způsobili spoustu známým konec s jejich byznysem.

Jaký je Váš pohled na ubytovací služby na ostrově nyní a před pár desítkami let?

Vyrůstal jsem v domě, který zároveň sloužil jako hotel. Vedlejší vstupní dveře byly dveře od hotelu. Doba byla úplně jiná, nikdo samozřejmě neměl internet. Řekl bych, že za výraz dnešní podoby ostrova mluví hlavně počty hotelů a jim příbuzné zařízení. Co mi vadí je to, že se neustále staví nové hotely. A čím více hotelů, tím větší poptávka po nich, a ne po ubytovacích zařízeních lokálů, jako jsem např. já. V podstatě je to 10 let, co se neustále na našem ostrově objevují nové komplexy.

Poskytuje Vám vláda nějakou podporu v podobě finančních prostředků?

Vláda trošku podporuje místní podnikatele. Dostávám příspěvek na postřiky ovoce a finanční příspěvek na podnikání. To je vše.

Jak to chodí na ostrově Jeju se zákony? Co je potřeba zařídit pro vykonávání podnikatelské činnosti?

Musíte získat licenci, abyste mohl začít podnikat v oboru cestovního ruchu. Nic složitého to v podstatě nebylo. Můžete přijet a do pár měsíců směle začít (usmívá se)!

Vydělává Vám byznys dostatečně, abyste vedl pohodlný život podle Vašich představ?

Myslím si, že ano (směje se). Jsem v důchodu, vláda má se mnou dávku trpělivosti a já si ještě k tomu vydělávám slušné peníze díky mému podnikání. Tím pádem ano, mám se dobře. Nestěžuji si.

Jak vnímáte konkurenci ve svém oboru podnikání?

Prodejci mandarinek jsou na ostrově Jeju doslova všude. Každý má trošku jiné odběratele a jinou odrůdu tohoto ovoce. A každá odrůda jinak chutná, což ovlivňuje poptávku po zboží. Chcete ty nejchutnější a nejšťavnatější plody, to je jasné. Pěstování mandarinek na ostrově je velmi známé, chuť plodů je proslulá široko daleko. Dokonce bylo napsáno na toto téma několik článků po celém světě. Cestovní ruch tomu přidává na hodnotě. Dělá mandarinkám z Jeju jakýsi marketing. Mandarinky zde na Jeju jsou opravdu speciální. Způsobuje to místní půda a podzemní voda, která má tady u nás mimochodem také speciální vlastnosti. Pro mé podnikání s mandarinkami je klíčový marketing. Neprodávám mandarinky velkoobchodníkům, ale přímo maloobchodníkům. Velmi záleží na chuti a celkové kvalitě vypěstovaného ovoce. Dávám si na tom opravdu záležet a výsledky jsou dobré. Stálí zákazníci se vrací a šlape mi to (spokojeně se usmívá).

Jaký má názor na Vaše podnikání rodina?

Myslí si, že to je super (směje se). Ačkoli jsme tu po většinu času sami, tak jsme součástí města a ačkoli jsme ve městě, tak jsme obklopeni nádhernou přírodou, což má velmi pozitivní dopad na naši náladu. Díky poskytování ubytování se však poznáváme s novými lidmi, za což jsme vděční. Můžeme s nimi hovořit, vyměňovat názory, poznávat jejich kulturu a sdílet místní pokrmy. V celku je ale život zde opravdu jiný, autentický. To bych řekl, že přitahuje pozornost mých zákazníků.

Jaký má cestovní ruch dopad na lokální rezidenty, co se jejich trvalého bydliště týká?

Většina místních obyvatel žije v Jeju City (severně od hory Hallasan), je to skoro 80% obyvatelstva. V Seogwipu (druhé největší město ostrova Jeju) žije něco pod 20% obyvatel (jižně od hory Hallasan). Zbytek je tak nějak rozptýlen po ostrově. V dnešní době internetu je možné nalákat návštěvníky tam, kam právě chcete. Takže si myslím, že lokalita není takový problém. Ne všichni rezidenti se chtějí stěhovat kvůli diskomfortu.

Ale pokud se stěhují, tak je to hlavně do Jeju City nebo Seogwipa, že ano?

Ano, jistě.

Myslíte si, že to způsobuje čistě cestovní ruch?

Jo, tyto města bývala hlavním terčem návštěvníků. Ale dnes už je situace jiná, návštěvníci se rozptylují po celém ostrově, jak jsem naznačil. Také přírodní atraktivity, tedy destinace Geoparku, jsou hezky rozptýlené, takže je to nyní lepší. Celkově se od té doby, co vznikl Geopark, výrazně zlepšila kvalita života místních. Nesmazatelně to změnilo chod věcí na ostrově a všichni se tak nějak uklidnili.

Zároveň cestovní ruch znehodnocuje určitá dědictví ostrova, nebo ne?

Ano, něco takového se objevilo pár let zpět, kdy čínští návštěvníci poničili nejen nějaké turistické stezky, ale také hotel, kde byli ubytovaní. Čína dokonce pozastavila přílety návštěvníků na Jeju. Korejci mají obecně rádi dodržování pravidel, řád, a toto nebylo od Čínských návštěvníků zrovna slušné. Také se objevili Číňané, kteří začali odkupovat území ostrova, což jsme považovali za velmi špatně. Území patří vládě Jižní Koreji a jejímu lidu, nikoli Číně. K takovým situacím prostě nesmí dojít.

Pane Parku, jak moc je Vaše podnikání tradiční na poměry tohoto exotického ostrova?

Není to vůbec tradiční styl. Vlastně mě nenapadá žádná kamarád, který by vedl podnikání v oblasti ubytování a pěstování zároveň. Co se lokálních podnikatelů týká, tak vím jen o pár přátelích, kteří provozují ubytování stylem jako já, tedy skrze mobilní aplikaci. Pokud se bavíme o pěstitelích a prodejcích mandarinek, tak těch je zde obrovské množství. Z toho vlastně všichni žijí.

Jak autentický a jedinečný život se dá na jihokorejském ostrově Jeju žít?

Jeju je velmi unikátní z pohledu mnoha míst. Žije tu mnoho místních, u kterých jsem viděl obrovské změny za poslední roky. Během řekněme posledních 40 let se ostrov velmi změnil, a to díky cestovnímu ruchu. Jsem velice hrdý na místní obyvatele, kteří dobrovolně pracují jako já (ještě o to víc, když je to v důchodu) a udržují tradice na ostrově. Jsem podnikatelem, který by se mohl spoléhat jen na svoji rentu, ale já podnikám a žiju svůj osobitý autentický život v prostředí, které je pro mě domovem.

Zadání bakalářské práce

Autor: Jáchym Nosek

Studium: I1900438

Studijní program: B6208 Ekonomika a management

Studijní obor: Management cestovního ruchu

Název bakalářské práce: Dopady cestovního ruchu na podnikání místních obyvatel

Název bakalářské práce AJ: Impacts of tourism on the business of local residents

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Název práce: Dopady cestovního ruchu na podnikání místních obyvatel (Případová studie Jeju)

Title of bachelor's thesis: The Impacts of Tourism on Local People's Business (A Case Study of Jeju)

Zásady pro vypracování:

Cílem práce je podchytit dopady cestovního ruchu korejského ostrova Jeju na podnikání místních obyvatel. Kvalitativní výzkum je zde realizován formou případové studie konkrétního místního obyvatele podnikajícího na tomto ostrově. Kromě nástinu možností dalšího výzkumu v této oblasti / území, jsou i identifikovány výzvy a navržena doporučení pro potřeby konkrétního podnikatele i pro účely destinačního managementu zkoumaného území.

Osnova práce:

1. Úvod

2. Metodický postup

1. Cíl práce, rámcová výzkumná otázka
2. Strategie výzkumu a použité metody
3. Průběh šetření dopadů

3. Teoretická východiska

1. Specifika cestovního ruchu ostrovních destinací
2. Dopady cestovního ruchu na kvalitu a autenticitu života obyvatel v destinaci
3. Endogenní rozvoj cestovního ruchu
4. Dopady cestovního ruchu na tradiční podnikatelské aktivity

4. Případová studie Jeju

1. Vymezení a charakteristika území
2. Charakteristika případu

3. Zjištěné dopady

5. Diskuse a shrnutí výsledků

6. Doporučení pro výzkum i praxi

7. Závěr

8. Seznam zdrojů

9. Přílohy

Ap, J., & Crompton, J. L. (1998). Developing and Testing a Tourism Impact Scale. *Journal of Travel Research*, **37**(2), pp. 120-130, DOI: 10.1177/004728759803700203.

Brunt, P., & Courtney, P. (1999). Host Perceptions of Sociocultural Impacts. *Annals of Tourism Research*, **26**(3), pp. 493-515, DOI: 10.1016/S0160-7383(99)00003-1.

Butler, R. V. (1980). The Concept of a Tourism Area Cycle of Evolution: Implication for Management of Resources. *The Canadian Geographer / Le Géographe canadien*, **24**(1), pp. 5 – 12, DOI: 10.1111/j.1541-0064.1980.tb00970.x.

Butler, R. V. (2006). *Aspects of Tourism. The Tourism Area Life Cycle: Applications and Modifications*. Cromwell Press Limited, Trowbridge, Wiltshire, UK, 385 p.

Cohen, E. (1972). Towards a Sociology of International Tourism. *Social research*, **39**(1), pp. 164-182.

Cohen, E. (1979). Rethinking the Sociology of Tourism. *Annals of Tourism Research*, **6**(1), pp. 18-35, DOI: 10.1016/0160-7383(79)90092-6.

Corbin, J., & Strauss, A. (2015). *Basics of Qualitative Research. Techniques and Procedures for Developing Grounded Theory*. 4th ed., SAGE Publications, Inc, London, UK, 456 p.

Gajdošík, T., Gajdošíková, Z., Maráková, V., & Flagestad, A. (2017). Destination structure revisited in view of the community and corporate model. *Tourism Management Perspectives*, **24**, pp. 54-63, DOI: 10.1016/j.tmp.2017.07.009.

Hahn, H., & Kagelmann, H. J. (1993). *Tourismuspsychologie und Tourismus-sociologie: ein Handbuch zur Tourismuswissenschaft*. Quintessenz, München, 630 p.

Haralambopoulos, N., & Pizam, A. (1996). Perceived Impacts of Tourism. The Case of Samos. *Annals of Tourism Research*, **23**(3), pp. 503-526, DOI: 10.1016/0160-7383(95)00075-5.

Hardin, G. (1968). The tragedy of the commons. *Science*, **162**(3859), pp. 1243-1248, DOI: 10.1126/science.162.3859.1243.

Hardin, G., (1991). The tragedy of the unmanaged commons. Population and the disguises of providence. In: Andelson, R. V. (ed.) *Commons without tragedy: protecting the environment from over-population. A new approach*, Shephard-Walwyn Publishers, pp. 162-185.

Kim, K., Uysal, M., Sirgy, M. J. (2013). How does tourism in a community impact the quality of life of community residents? *Tourism Management*, **36**, pp. 527-540, DOI: 10.1016/j.tourman.2012.09.005.

Murphy, P. E. (1985). *Tourism: A community approach*. Methuen, London, UK, 218 p.

Noronha, R. (1979). *Social and Cultural Dimensions of Tourism*, World Bank, New York, 63 p.

Pásková, M. (2002). Destination life cycle of the historic town Český Krumlov. *Tourism*, **50**(3), pp. 249-26.

Zadávací pracoviště: Katedra rekreologie a cestovního ruchu,
Fakulta informatiky a managementu

Vedoucí práce: doc. Ing. Martina Pásková, Ph.D.

Oponent: Mgr. Dagmar Hrušová, Ph.D.

Datum zadání závěrečné práce: 15.10.2022